

Pispalalainen

1/24

| Elämisen jälkiä Pispalassa |

VASTAVIRTA~KLUBI

Avoinna

ma-to 16-02
pe-la 14-04
su 14-02

Tietovisa tiistaisin

Bänditiedot: www.vastavirta.net

www.vastavirta.net | Pispalan valtatie 39 | Tampere

50v

MAAILMAN AINOA AITO PISPALALAIS RAVINTOLA!

50v

AVOINNA

MA-PE 11-23
LA-SU 12-23

KEITTIÖ AVOIN

MA-TO 11-21
PE 11-22
LA 12-22
SU 12-19

RUOKA-ANNOKSIA

Lohta
Lihapullat
Silakkapihvit
Maksaa kermakastikkeessa
Vuohenjuustobroileri
Superpihvi maun mukaan
Hampurilaisannoksia
Kasvisannoksia
Pikkuannoksia
JUOTAVAA

A-OIKEUDET VUODESTA 1968

Pispalan valtatie 23 • puh. 050 452 3465 • www.pispalanpulteri.fi

PISPALALAINEN 1/24

Pääkirjoitus

Pispala-Tahmelan alueella on taas tapahtunut paljon. Uusi uljas silta yhdistää Pispalan ja Santalahden, harjumme on saanut uuden yrittäjän **Hannele Suomäestä**, ja Tahmelan huvilan saunat nousivat Pirkanmaan saunarankingissa. Saimme myös uuden pienimuotoisen festivaalin (Pispala jazz) ja Pispankadulle **Sebastian Schultzin** mahtavan muraalin. Samalla menetimme yhden pispalalaisuuden kantavista voimista. Pispalalaisen toimituskunta ottaa osaa **Jouni Kopsan** lähimmäisten suruun.

Maanantaina 19.8.2024 Tampereen kaupunginvaltuuston kokouksessa vihdoin ja viimein hyväksyttiin Pispalan II. vaiheen kaava. Se mahdollistaa varsin runsaasti uutta rakentamista. Samalla hyväksyttiin erikoinen Kokoomuksen ponssiesitys, joka velvoittaa kaupunkia keräämään tyyppiesimerkkejä asemakaavaa koskevista hyväksytyistä poikkeamista ja niiden syistä.

Ponssi herättää kysymyksiä siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa. Voiko ponssin kautta myös luoda uudenlaisia velvoitteita pitää vanhoja rakennuksia kunnossa? Tavoitteemme oli saada laaja artikkeli sekä kaavasta että ponssista tähän numeroon, mutta tällä kertaa se ei mahtunut lehteen. Lehtemme on nimittäin 40-sivuinen perinteisen 48 sivun sijaan.

Pispalalaista kustantaa Pispalan asukasyhdistys ry. Myös yhdistykseemme on iskenyt kovat ajat, ja talous on tiukoilla. Tämä tarkoittaa, että Pispalalaisen painokustannuksista piti tällä kertaa karsia. Asukasyhdistys ottaakin kaiken avun vastaan, mitä tarjotaan. Tämä ei tarkoita, että lehden julkaiseminen on vaarassa, mutta se saattaa tarkoittaa myös ensi vuonna suppeampia lehtiä.

Tätä emme kuitenkaan toivo, koska vuosi 2025 on sekä asukasyhdistyksen että Pispalalainen-lehden 50-vuotisjuhlavuosi. Sitä kohti iloisin mielin!

PÄÄTOIMITTAJA Jussi Lahtinen
jussi.v.lahtinen@gmail.com
TOIMITUSTYÖ Tuukka Tuomasjukka
ILMOITUSMYynti
Jenna Kurkipuro
PAINOPIIKKA PunaMusta Oy

KUSTANTAJA Pispalan asukasyhdistys ry
pispalanasukas@gmail.com
JAKELU Pispalalainen jaetaan kotitalouksiin Suur-Pispalan alueella: Ylä- ja Ala-Pispalassa, Tahmelassa ja Hyhkysssä.
GRAAFIKKO Kirsi Tuuliniemi

KANNEN KUVA Katja Villemonteix
PISPALALAINEN VERKOSSA
www.pispala.fi/pispalalainen/
PALAUTTEET
Keskustellaan lisää Pispalan asukasyhdistyksen Facebook-sivulla!

SISÄLLYSLUETTELO

<i>Pispalan monitoimimies on poissa</i>	4.
<i>Joulukalenteri-ikkunat</i>	5.
<i>Maisema Pyykkipuistosta</i>	6.
<i>Tampereen salattu saunahelmi</i>	8.
<i>Putkea pitkin Pispalaan</i>	10.
<i>Kaksi vuodenaikaa</i>	11.
<i>Mummula muuttui Sireeniksi</i>	12.
<i>Vanhoja valokuvia Pispalasta</i>	14.
<i>Pispala Jazz</i>	16.
<i>Pispalan asia, sydämen asia</i>	18.
<i>Pispalasta Kiovaan</i>	20.
<i>Maisemat vapaaseen käyttöön</i>	22.
<i>Pispalalainen-lehti 49-vuotias</i>	24.
<i>Lukijakirjeitä 150 vuoden takaa</i>	26.
<i>Helvi Salosen matkakertomukset</i>	30.
<i>Joulusatu</i>	34.
<i>Ilmoittajat</i>	35.

Pispalan pidetty monitoimimies on poissa

Teksti: Pekka Valtonen

Kuvat: Eevamaija Miettinen-Kopsan kotiarkisto

*Lasitaiteilija **Jouni Kopsa** poistui keskuudestamme elokuussa. Hän ehti juuri täyttää sairaalassa 70 vuotta ennen yllättävää menehtymistään. Jouni oli monessa mukana, ja vuodet Pispalassa olivat tuoneet hänelle laajan ystäväpiirin.*

Pispalassa Jouni asui lähes viisi vuosikymmentä ja oli alusta pitäen aktiivinen kyläläinen. Hän oli mukana peruskorjaamassa lukuisia pispalalaisia taloja ja toimi muun muassa Pispalan asukasyhdistyksessä, Pispalan saunayhdistyksessä sekä Pispalan musiikkiyhdistyksessä, jonka perustajiin hän myös kuului.

Jouni ehti olla myös monessa Pispalan tapahtumassa järjestäjänä ja tuottajana, muun muassa Pispalan karnevaaleilla ja Pispalan vappujuhlassa. Viimeisinä vuosinaan Jouni järjesti runsaita ja korkeatasoisia esiintyjäkattauksia kesäkuussa vietettävän

Saunan päivän minifestivaaliin Rajaportin saunan pihalle.

Jounin jokavuotiseen kalenteriin kuuluivat lisäksi talkootyöt Tampereen musiikkijuhlissa – Tampere Jazz Happeningissä, Tampereen Sävelessä ja Tampere Biennalessa. Hän kuului pitkään myös Maailmantango-festivaalin hallitukseen. Jotain jää varmasti mainitsematta, mutta jo näistä saa käsityksen Jounin sosiaalisista aktiviteeteista.

Lasitaiteilijana Jouni oli innokas kokeilija. Hän tutki lasin

ominaisuuksia: sitä, miten erilaatuiset lasit käyttäytyvät sulaessaan ja jäähmettyessään, ja miten eri tavoin ne läpäisevät valoa. Oikeat värisävyt löytyivät sulattamalla yhteen eriväristä lasia. Kokeiluissaan Jouni myös kehitti uusia menetelmiä lasin työstämiseen.

Jouni yhdisti monissa töissään lasia ennakkoluulottomasti muihin materiaaleihin. Esimerkiksi ajan hampaan syömä metalli saattoi Jounin mielestä olla täydellinen pari hohtavalle lasille. Lasityön rungoksi kelpasi vaikkapa ruosteinen sängynpäätty, ja lasin keskelle saattoi upottaa metallia, vanhaa tai uutta. Hän hallitsi myös pronssivalun tekniikan.

Jouni tunsu lasin ominaisuudet niin hyvin, että hänestä kehittyi lasitaiteilijan ohella lasitöiden kunnostaja ja konservoiija. Hän sai muun muassa entisöidä osan **Hugo Simbergin** suunnittelema lasi-ikkunoista Tampereen tuomiokirkossa. Entisöintitöihin kuului myös Kuhmoisten siunauskappelin kymmenen neliön kokoinen, **Jaakko Somersalon** suunnittelema lasityö.

Jounin uraan mahtuu kymmeniä yksityis- ja yhteisnäyttelyitä. Ohjeita töidensä ripustukseen lasitaiteilijoiden yhteisnäyttelyyn Salossa Jouni antoi vielä sairaalavuoteeltaan. Jouni oli aktiivinen myös oman taiteenalan järjestötoiminnassa ja kuului Suomen lasitaiteilijat ry:n hallitukseen.

Jounin pääosin ripustettavia lasitöitä ostettiin etenkin tilaustöinä tiettyyn tilaan tai lahjaksi. Jounin töitä löytyy muun muassa pirkkanmaalaisista kirjastoista, päiväkodeista ja ravintoloista. Onpa yksi suurehko tilaustyö ollut jopa legendaarisessa helsinkiläisessä levykauppa Digeliuksessa.

Jouni jakoi tietoaan ja taitojaan opettamalla uusia, nuoria lasitaiteilijoita. Yhteistyössä Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen kanssa Jouni ehti tarjota työhuoneellaan harjoittelupaikan usealle alan opiskelijalle. Opettajana hän oli hyvin pidetty.

Jos lasi oli Jounille taiteellinen kiinnekohta, niin hänen fyysinen ja sosiaalinen kiinnekohtansa oli Pispala. Pispalan mäellä Jouni tunnettiin helposti lähestyttävänä hahmona, jolta riitti aikaa ja kiinnostusta myös nuoremman polven kulttuuripyynnöille. Jounin nauttimaan arvonantoa osoittaa se aulius, jolla paikallisia artisteja tuli korvauksetta esiintymään hänen muistojuhlaansa lokakuun alussa Vastavirran Terassi Pub Yläkerrassa. Jounin poismeno jätti ison ja vaikeasti korvattavan aukon Pispalan yhteisöllisyyteen. Jounia jäivät kaipaamaan myös puoliso **Eevamaija Miettinen-Kopsa** ja kaksi aikuista lasta perheineen.

Jouluikkunakuvat:
Katja Villemonteix

**Pispala-Tahmela
joulukalenteri-
ikkunat ovat taas
ihailtavissa.**

Osoitteet ja kuvia löydät
Facebook-sivulta
Pispala-Tahmela joulukalenteri-ikkunat
Lähdehän reippailemaan!

”Maisema Pyykkipuistosta taisi olla minun ideani”

Pispankadun uusin muraali on herättänyt paljon ihastusta, ja siitä on tullut oikea nähtävyys. Myös graffitikulttuuri on Pispalassa edelleen voimissaan.

Kesän ja syksyn aikana Pispankadulle valmistui taiteilija **Sebastian Schultzin** seinämaalaus eli muraali. Yksityisen tahon tilaama teos sijaitsee Pispalan koulun portaiden vieressä.

Schultz on tunnettu suurikokoisten maalausten tekijänä: hänellä on graffititausta, mutta jo vuosien ajan hän on meritoitunut alan gallerianäyttelyillä ja isoilla tilaustöillä. Tähän mennessä Schultzin tunnetuin teos on Tampereen historiasta kertova muraali TAKO:n muurissa Laukontorilla.

Läppäri ja sivellin kädessä

Pispankadun muraali kertoo Pispalan tarinaa, ja siinä kohtaavat kiehtovalla tavalla kansallisromanttisen maalaustaiteen perintö ja Pispalan nykyelämä. Historiaa muraalissa edustaa legendaarinen tangokuningas **Olavi Virta**, joka asui viimeiset vuotensa Pispalan Mäkikadulla. Pyykkipuiston unohtumaton maisema hellii auringonlaskun väreillä teoksen oikealla puolella. Vasempaan kulmaan Schultz maalasi paikalliset koululaiset.

Teos on saanut kiitosta erityisesti esittävyystensä ja maalauksellisuudesta. Sebastian Schultz käyttää maalauksien pohjana valokuvia ja videoita. Myös tässä suhteessa Pispalan muraalis-
sa on autenttisuutta: koululaisten malleina poseerasivat pispalalaiset **Artturi** ja **Nelli**.

Schultz työskentelee kannettavan tietokoneen kanssa, ja vielä syyskuussa hänet näki sivellin ja läppäri käsissään

viimeistelemässä muraalin yksityiskohtia. Moni pysähtyi taiteilijan juttusille, ja maalaus on ollut suosittu kuvauskohde kesästä lähtien, jo ennen kuin se oli valmis. Myös Aamulehti on kirjoittanut seinämaalauksesta.

Toiveissa Virran Ola kaaroineen

Sebastian Schultz kertoo, että idea muraaliin syntyi yhteistyössä hänen ja asiakkaiden kanssa.

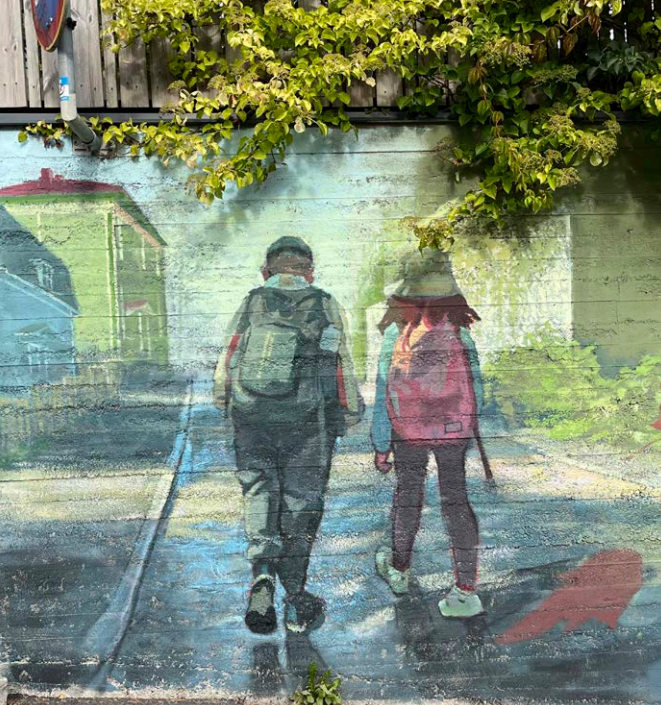
“Erlaisia ideoita pyöriteltiin noin vuoden ajan. Kolmas tai neljäs luonnos taisi olla se oikea. Jotkut asiat, kuten Olavi Virta Ford Fairlanessa ja punaiset lehdet, tulivat suoraan asiakkaan toiveesta. Maisema Pyykkipuistosta taisi olla minun ideani”, hän kertoo.

Suurimmat haasteet muraalin toteuttamisessa olivat taiteilijan kiireinen kesä ja ajanhallinta. Schultzilla oli kesällä poikkeuksellisen paljon tilauksia, ja hän teki kahta–kolmea projektia samaan aikaan. Lisäksi hän oli mukana pienessä taiteilijakollektiivissa ylläpitämässä Labra-kulttuuritilaa Kalevassa.

Taiteilijan toinen haaste oli materiaalit: rakennusalan ahdingon vuoksi sokkelimaali oli usein loppu maalausliikkeistä. Alkusyksystä sokkelimaalia ei enää ollut saatavilla Tampereella.

Vaikeinta on suunnittelu

Pispankadun esimerkin innostamana muillakin paikallisilla on herännyt kiinnostus tilausruraaleihin. Schultz kertoo, että hänen työssään hintaan vaikuttaa moni seikka, kuten teoksen pinta-ala,

sijainti, tarvittavien materiaalien määrä, arvioitu toteutusaika sekä työolosuhteet, kuten esimerkiksi työajat ja veden saatavuus.

“Käytännössä kohtelen jokaista tilausta yksittäisenä tapauksena, ja lopullinen työsuunnitelma laaditaan asiakkaan maksukyvyn mukaan. Teen työt aina urakkana, ja minun vastuullani on arvioida työlle toteutusaika. Useimmiten se menee hieman alakanttiin, ja todellisuudessa hion työtä hieman kauemmin kuin olen suunnitellut.”

Teoksen suunnittelu on Schultzin mukaan monesti vaikein työvaihe, sillä harva asiakas tietää, mitä oikeastaan haluaa. Mitä valmiimpi asiakkaan idea on, sitä halvemmaksi suunnittelu tulee.

“Kannattaa toki jättää myös hieman luovuuden varaa taiteilijalle”, Schultz lisää.

Muraalimaalareiden suurimpia kilpailijoita ovat suurkuvatulosteet. Moni asiakas valitsee halvemman suurkuvatulosteen, vaikka niiden suuressa mittakaavassa kuva pikselöityy.

Maalaus sen sijaan on uniikki, sen resoluutio on aina loputon, ja toisin kuin suurkuvatuloste, se lisää kohteen arvoa moninkertaisesti, Schultz toteaa.

“Muraalimaalarit tekevät myös töitä halvalla. Jos ottaa selvää, paljonko maksaa saman pinta-alan maalauttaminen valkoiseksi ammattimaalarilla, niin järin suurta hintaeroa muraaliin ei usein ole.”

Kun luvallinen graffitipaikka puuttuu, taso heikkenee

Sebastian Schultz tunnetaan myös graffitipiireissä, ja hän on

hyvin perillä alueen graffitikulttuurista. Schultz toteaa, että Pispalan ja koko Tampereen graffitikulttuuri on muuttunut merkittävästi tulitikkutehtaan purkamisen myötä. Lailliset maalauspaikat ovat kauempana ja huomattavasti suppeampia kuin ennen.

“Tampere on edelleen aktiivinen ja suhteellisen korkeatasoinen graffitikaupunki kokoonsa nähden, ja Pispala on lajin kannalta aktiivinen alue. Suurta osaamisen tason laskua ei ole nähtävissä, nuoria tekijöitä ja potentiaalia riittää edelleen paljon”, hän arvioi. Sebastian Schultz on huomannut pispalalaisilla nuorilla maala-reilla olevan ainutlaatuisia tyylejä. Hänestä on hienoa nähdä, ettei kaikkea kopioida suoraan internetistä.

Schultz arvelee, että laillisten maalauspaikkojen väheneminen tulee lähivuosina näkymään entistä enemmän maalausten huonossa tasossa ja ei-toivottujen graffitien määrässä. “Jossain uusienkin sukupolvien pitäisi päästä toteuttamaan itseään ja verkostoitumaan. Tikkutehdas oli tätä varten täydellinen paikka.”

Kuinka käy jatkossa?

Pispala elää ja kehittyä asukkaidensa myötä. Ainutlaatuinen eri elämäntapojen ja alakulttuurien rikkaus värittää ja pitää yllä Pispalan henkeä.

Sebastian Schultzin muraali on hieno esimerkki taidokkaasta julkisesta taiteesta. Allekirjoittanut odottaa mielenkiinnolla, mitä nuoren polven maalareilla on annettavana tulevaisuudessa. Olisi suuri ilo säilyttää Pispalan maine tasokkaan taiteen ja pohditun itseilmaisun tyyssijana.

Kirjoittaja on taidehistorioitsija ja Pispankadun asukas.

TAMPEREEN SALATTU SAUNAHELMI

Tahmelan Huvilan saunakaksikko

Pirkanmaa on kuumien löylyjen ja kylmän veden ystävien paratiisi, sillä täältä löytyy peräti 68 yleistä saunaa. Ja kun suuri osa näistä saunoista löytyy Tampereelta, niin ei ihme, että Tampere on valittu Suomen saunapääkaupungiksi. Rajaportin sauna on se itseoikeutettu saunojen kunkku, mutta Pispalassa sijaitsee myös toinen saunahelmi, Tahmelan Huvilan saunakaksikko Pyhäjärven rantamaisemissa.

Kärkikymmenikköön nousu

Syyskuussa 2024 Tahmelan Huvilan sauna nousi Aamulehden toimittaja **Vesa Laitisen** epävirallisessa yleisten saunojen vertailulistalla sijalta 38 sijalle 7! Laitinen kirjoitti saunoistamme: ”Tahmelan Huvila on vierailemisen arvoinen helmi sinänsä, mutta sen kaksi puulla lämpiävää saunaa tekevät siitä aivan erityisen arvokkaan kohteen saunan ystäville, suorastaan Tampereen kätketyn saunahelmen.”

Uusi Rantaportin sauna sai toimittajalta erityiskehut: ”Uusi pihasauna, Rantaportiksi ristitty on verraton lisä Tahmelan Huvilan saunatarjontaan. **Alexander Lembke**, itäisen Saksan lahja Tampereen saunakulttuurille on suunnitellut kompaktin, jatkuvalämmitteisen pihasaunan, jonka kosteat löylyt ovat makoisat.”

Kärkikymmenikköön nousu tällä epävirallisella vertailulistalla on mahdollistunut kovalla työllä, sisulla ja löylyjen ystävien tuella.

Pihasauna paloi poroiksi

Sunnuntaina 10.3.2024 turvelevyillä vuorattu telttasauna paloi poroiksi. Onni onnettomuudessa (Huvilan tapaan), vahinkona oli vain palanut sauna. Hiiltyneet lauteet, kiuas ja piippu jäivät jällelle. Kahden päivän sisällä saimme yhteistyökumppani Etapilta lainaksi pienen telttasaunan palaneen saunamme tilalle. Viikon kuluttua aloimme haaveilla uudesta saunasta. Sauna tarvitaan, se oli selvää, saunatoiminta on osa varainhankintaamme.

Suunnittelutiimiin osallistui aluksi jäseniä yhdistyksemme eli Piirun hallituksesta, Piirun raksatiimin työnjohtaja **Santtu Virta** ja saunoista vastaava Alexander Lembke. Lähtökohdaksi asetettiin täydelliset löylyt. Ensimmäinen suunnitelma mittoineen oli

Alexander Lembke ja ”Ninnu” Hietanen Rantaportin kutsuvierasavajaisissa 30.9.2024

äkkiä piirretty ruutupaperille ja siitä se lähti. Avuksi tulivat mukaan muun muassa Rajaportin saunan expertit, kiuasvalmistaja Iki-kiuas ja joukko muita LÖYLYN asiantuntijoita eri saunoista.

Yhteistyöllä nousi uusi sauna tuhkasta

Kun suunnitelmat saatiin vihdoin tehtyä, alkoi saunan rakentaminen viskipullon hinnalla saadun peräkärryn päälle. Piirun raksatiimi hoiti rakentamisen ja muun muassa kiuas saatiin lahjoituksena artesaanityönä Iki-Kiukaalta, lankkua ja lautaa puolestaan Metsä-Tappuralta. Vuosikorteilla saatiin kerättyä riihikuivaa rahaa loppumateriaaleihin.

Uusi sauna tarvitsi vielä nimen. Sen keksi lopulta sauna-aktiivi **Heta Jurvala**. Ensimmäisestä hetkestä lähtien nimi Rantaportti kolah-ti. Uusi sauna on nimittäin rakennettu Rajaportin saunan löylytilaa mukaillen. Huvila sijaitsee Hirvikadun päässä. Hirvikatu on saanut alun perin nimensä sen mukaan, että hirvet nousivat ammoisina aikoina pitkienkin uimamatkojen takaa rantaamme. Täydellinen nimi uudelle saunallemme.

Ja koska meillä oli nyt nimi, niin tarvitsihan sauna kyltin. Saunan ystävä, pispalalainen tuote- ja graafikkosuunnittelija **Magnus Hofslagare** halusi suunnitella sen meille, tietysti talkootyönä. Uudella saunallamme on hyvä saunan haltija.

HUVILAN YLEISET SAUNAVUOROT

kaksi saunaa kuumana, sekasauna, uimapuku

TIISTAI klo 15–20

TORSTAI klo 15-18
jatkuu klo 18-20 NAISTENVUORONA

SUNNUNTAI klo 14-20

SAUNAMAKSU

viikolla 8€/7€
sunnuntaina 12€/10€
sarjakortti 70€/65€
(alle 12 v ilmaiseksi)

Saunoja vuokrataan myös yksityisvuoroille
300€-450€/3h

VARAUKSET: heidi@piiru.fi

Tunnelmallinen Rantaportti

Pihasauna roihahti 10.3.2024 ja paloi täysin

Teksti ja kuva: Katja Wallenius

Silta iltaa ennen ylikulkusillan avaamista

PUTKEA PITKIN PISPALAAN JA TAKAISIN

Ei se ihan auennut luvatusi lokakuussa, mutta marraskuun viidentenä Santalahden sillan portit avattiin.

Teräsristikkorakenteinen ja lasitettu, 70 metriä pitkä ja neljä metriä leveä ylikulkusilta helpottaa liikumista Pispalan ja Santalahden välillä. Enää ei tarvitse hikoilla kiivetessä rinteeseen 35 metrin tasoeroa Ahjolan alikulkutunnelin kautta ylös Pispalan valtatielle. Nyt Santalahdesta, kätevästi ratikkapysäkin kupeesta voi hypätä hissiin ja hurauttaa ylös Vaakon Nakin paikoille, Musakadun kohdalle. Ja taittuhan matka kivasti myös alas samalla hissillä, johon mahtuu hyvin lastenvaunut tai jopa kaksi polkupyörää. Silta hisseineen on esteetön, ja liikuntarajoitteisille tulee näin hurjasti helpotusta kulkemiseen. Mutta muistattehan, ettei sillalla saa ajaa fillarilla eikä potkulaudoilla!

Näkymiä ihaillemaan

Koska silta toteutettiin lasitetuilla seinillä, voi siellä ihastella maisemia kulkiessaan. Idän suuntaan avautuu näkymä keskustaan, Näsijärven, Näsinnenulan ja Särkänniemen suuntaan. Lännessä kohoo oma maamerkkimme Pispalan Haulitorni.

Hissitornia ja ylikulkusiltaa voi käyttää läpi vuorokauden ja vuoden. Valvontakameroilla ja kiertävällä vartiointilla koitetaan ehkäistä ilkivaltaa ja häiriköintiä hississä sekä sillalla.

Erikoisia ja vaativia ratkaisuita

Santalahden sillan ja hissien rakentaminen on vaatinut paljon suunnittelutyötä. Sijainti ei ole ongelmaton, kun alueella on paljon erilaista infrastruktuuria, jyrkkä rinne, junarata ja vanha suojeltu kivimuuri. ”Kivimuuri on ensin vahvistettu maa-ankkureilla ja sillan perustuspaalut edelleen sovitettu näiden kanssa”, kerrotaan rakennesuunnittelusta vastanneen AFRY:n verkkosivuilla.

Hissitorni on rakennettu kiinni alhaalla Santalahden puolella sijaitsevaan kerrostaloon. Sillassa on kolme teräsristikkorakenteista lohkoa, jotka nostettiin yksitellen paikoilleen pääradan yläpuolelle. Väyläviraston tehtävälle antama 7,5 tunnin aikaikuna elokuisena yönä oli kireä, mutta lohkot menivät melko kivuttomasti paikoilleen.

Teksti: Sami Ylipihlaja

Vuoden kiertoa voi tarkastella monin tavoin. Kokonaisuuden pystyy jakamaan useisiin pienempiin osiin: joku kahlaa kalenterivuoden läpi kuukausi kerrallaan, toinen taas neljään vuodenaikaan jaoteltuna. Vuodenajatin voi käsitellä sääennustuksista tuttuina termisinä versioina, ottaa ne suoraan kalenterin ”kesäkuukausina” ja niin edelleen. Vaihtoehtoisesti lokeroinnin apuna voi käyttää ihan vain omia tuntemuksiaan tai planetaarisia faktoja. Kaikki metodit ovat toimivia, omalla tavallaan.

Itse huomasin, että olen alitajuisesti jo pitkään jakanut vuoden kahteen osaan. Nimiä en ole niille juurikaan miettinyt, mutta positiivishakuisesta ajattelutavastani johtuen ne voisivat olla vaikkapa normaali ja epänormaali osa vuotta. Tai kesä ja ei-kesä, ihan kuinka vaan.

Kaikki alkoi vuonna 1988, jolloin aloitin skeittauksen. Pitkän rullailukesän jälkeen huomasin, että uusi elämäntapani koki kovan kolauksen siinä kohtaa vuotta, kun sepelit levitettiin kaduille ja ulkona skeittaaminen muuttui mahdottomaksi. Esimerkiksi yksittäinen lumipyry ei ollut tätä ennen haitannut menoa, se tarjosi vain välipäiviä. Mutta sillä hetkellä, kun asfalttibaanat olivat paksun hiekkakerroksen vallassa, tiesi varmaksi, ettei tästä hommasta tule enää mitään ennen seuraavaa kevättä. Koska puhumme ajasta ennen skeittihalleja ja muita vastaavia, tarjolla ei ollut muita vaihtoehtoja kuin kauppojen parkkihalleja tai muita isokokoisia sisätiloja, jos niihin jollain verukkeella sattui pääsemään. Tilanne oli lohduton.

Olen huomannut muutenkin, että tuossa tietyssä kohdassa vuotta melkein kaikki muuttuu. Se on usein sama hetki,

KAKSI VUODENAIKAA

kun vaihdan jokapäiväisen fillaroinnin bussin kuukausikortin käyttöön ja haen talvikampeet varastosta sisälle. Kun arkiliikunta samalla vähenee, pitää muutoksia tehdä myös arjen rutiineihin, jos mieli pitää saman kuntotason. Myös puutarhakalusteet kääntyvät osin off season -tilaan, koska enää ulkona ei istuskella, vaan siellä yleensä tehdään jotain – ihan jo siitäkin syystä, että pysyisi hengissä pakkasella.

Samalla tämä vaikuttaa myös yleiseen tekemiseen ja mielialaan. Kotona puuhastelu kiinnostaa enemmän ja sosiaalinen aktiivisuus vähenee kuin itsestään. Aurinko on yleensä harvinaista herkkua, ja sään ehdot määrittelevät ulkona touhuilua enemmän kuin normaaliaikana.

Epänormaali ajanjakso alkaa usein kertarysäyksellä, mutta siitä normaaliin palaaminen tapahtuu vaihteittain. Aikajänne on tosin tässäkin suhteellisen lyhyt: niillä reiteillä, joita jokapäiväisessä arjessani käytän, riittää viikko tai pari. Vaikutus tekemiseen on suuri. Horisontti kääntyy taas ympäri, ulkotilat kiinnostavat eri tavalla ja kesäamat kaivetaan jälleen esiin.

Miten tämä kaikki liittyy Pispalaan? Esimerkiksi siten, että vastikään avattu, hyvin valaistu ja vuorokauden ympäri auki oleva putki Santalahteen on niitä kohteita, joita tuskin hiekoitetaan koskaan. Kuten alustuksesta voi päätellä, tämä on mahdollisuus moneen asiaan. Ja maisematkin ovat huppeat. Onneksi meillä on myös Muovitehdas lähellä. Nämä kaikki ovat paikkoja, joissa voi nauttia pienen murusen jostain kaukaisesta tulevastasta, tai sitten simuloida normaalia vuodenaikaa. Aika siistiä. Kaikki lähtee katsantokannasta – ja asenteesta.

Teksti ja kuva: Katja Wallenius

Mummula muuttui Sireeniksi

"Keho on äärettömän viisas, minä olen vain välikappale", kertoo hyvinvointipalveluita Pispalassa tarjoava yrittäjä Hannele Suomäki. Hän aloitti toimintansa alueella heinäkuussa.

Suomäen Hannele on tullut kesän aikana tutuksi monelle Mäki-kadun kulkijalle. Hannelen on voinut bongata Pispalan Sireenin ovenpielestä kahvikuppi kädessään. Ja on sitä kahvia tarjottu myös jutulle pysähtyneille koiranulkoiluttajille ja muille kylän asukkaille. Nimi tulee vanhasta Sirenin saunasta, joka toimi aikoinaan samassa talossa.

Sattuman kauppaa

Pispalan Sireenin tulo Pispalaan kävi onnellisen sattumuksen kautta. Hannele oli kyyditsemässä ystävänsä siskoa kauneushoitola Pispalan Mummulaan, kun käynnin ohessa selvisi, että Mummulan omistaja **Heidi Anttila** oli lopettelemassa toimintansa Pispalassa. Heidn kautta onnistui keskustelujen avaaminen vuokranantajan kanssa.

– Paikka "annettiin" minulle, se oli Unskan eli maailmankaikkeuden tahto, Hannele hehkuttaa universumia.
– Tykkään tästä paikasta niin paljon, ja Pispalassa on hyvät energiat.

Suomäki sai avaimet heinäkuun alussa, ja avajaisia hän vietti heinäkuun toisen viikon ajan, jolloin tila oli täynnä ohjelmaa.
– Tilat olivat Mummulan toiminnan jäljiltä itselleni täysin valmiit ja ihanat, Suomäki toteaa.

Shiatsuhierontaa ja muita tilaisuuksia

Hannele Suomäki on juuri valmistunut shiatsuhoitajaksi, ja hän toteuttaa Sireenissä omaa Shiatsu à la Hannele -metodiaan.
– Taas on tullut paljon oppia lisää. Keho on äärettömän viisas,

minä olen välikappale, joka herättelee kehon, Hannele kertoo
– On ihanaa, kun saan tehdä mitä rakastan ja se välittyy asiakkaille. Palaute on ollut hyvää.

Sireenissä on tarjolla myös monenlaisia muita hyvinvointia lisääviä palveluita. Saisiko olla täydellisen rentouttava kasvohoito tai kuumakivihieronta? Tai luksusta arjen keskelle pallorentoutuksen tai infrapunasaunan avulla?

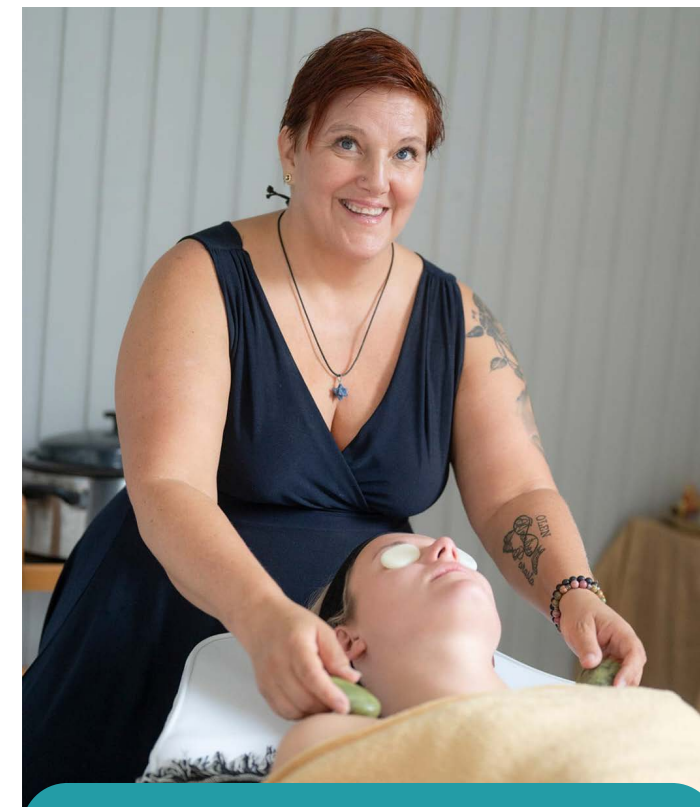
Pispalan Sireenin tiloissa järjestetään myös muiden toimijoiden tilaisuuksia, kuten erilaisia kehon ja mielen hyvinvointiin liittyviä luentoja tai työpajoja, rumpukursseja ja luovan kirjoittamisen pajoja.

Rakastuin metsään

Hanneleen on iskenyt luontoinnostus, rakastuminen metsään. Hän intoutuu kertomaan: sienet, pakuri-uute, yrttien keräily.
– Tämä aika on niin hektinen, että on ihana mennä metsään keräilemään luonnon antimia ja rauhoittumaan.

Uuden työn aloittaminen ja yrittäjyys vie aikaa, ja lisäksi Sireenin yrittäjä toimii henkilökohtaisena avustajana.

– Olen onneksi oppinut myös sanomaan "ei". En enää lähde kaikkeen mukaan suin päin. Vaikka aika paljon edelleenkin tulee kaikenlaista tehtyä, Hannele myhäilee.

PISPALAN SIREENI

Mäkikatu 84 • www.pispalansireeni.com

Teksti: Hanna Pielikko

Vanhat kuvat: Matti Niemisen kotiarkisto

Pispala vanhoissa valokuvissa -iltama helmikuussa 2024. Juontajana Ari Johansson.

Väkeä oli yli sata paikalla. Kuva: Rakennuskulttuurikeskus Piiru

VANHOJA VALOKUVIA PISPALASTA ESITELLÄÄN TAAS HELMIKUUSSA

Haulitehtaalla järjestetään Pispala vanhoissa valokuvissa -iltama helmikuun

4. päivä. Iltaman järjestää Piirun Pispalan vanhat talot -hanke.

Rakennuskulttuurikeskus Piirulle käveli elokuussa 2024 muuan **Matti Nieminen**. Nieminen tiiraili ympärilleen ja pian selvisi meille muillekin, että hän on asunut Piirun, eli entisen Uittoyhdistyksen talon eri huoneissa yli 22 vuoden ajan 1960-luvulta alkaen. Mukanaan hän toi muistonsa ja valokuvansa niistä talon historian kerroksista, joista ei tiedetä vielä liikaa. Uitto-

yhdistyksen

talo vapautui asumiskäyttöön uiton päätyttyä ja palveli siinä tar-koituksessa 2000-luvun alkuun saakka.

Niin Niemisen kuvia kuin Pispalan vanhat talot -hankkeen muita "uusia" vanhoja valokuvia voi tulla katsomaan helmikuussa "Pispala vanhoissa valokuvissa" -iltamaan. Talojen lisäksi kuviin on tallentunut pispalalaisten elämää eri vuosikymmeniltä.

Piirun Pispalan vanhat talot -hanke ja Pispalan Moreeni järjes-tävät tapahtuman yhteistyössä. Helmikuussa 2024 järjestetty samanhenkinen tapahtuma veti tuvan täyteen. Kannattaa tulla ajoissa niin varmistat istumapaikan!

Tervetuloa!

Matin syntymäpäiväkuva kotipihassa. Taustalla Pulkkasen lidan kauppa ja kauempana rinteessä vanha postitalo.

Matti ja Kari lähdössä pyöräilemään kotipihastaan (1970-luku)

PISPALA VANHOISSA
VALOKUVISSA
-iltama 2025

Tiistaina 4.2.2025 klo 18-20

Haulitehdas, Haulikatu 8

REMONTTI, TAIDE & SISUSTUS
OJAKATU 1, 33100
TAMPERE

AVOINNA: KE-TO 11-18,
PE 11-17, LA 11-15

FRENCHICPAINT.FI

Tahmela Six Haulitehtaalla. Kuvaaja Antti Kujala.

Intiimi, vapaa ja omaleimainen Pispala Jazz

Tunnelmaa ei tarvitse hakemalla hakea. Lokakuuisessa illassa, punatiilisen haulitehtaan uumenista kiemurtelevat saksofonin, trumpetin, rumpujen ja koko Tahmela Six -kokoonpanon sävelet. Pispala Jazz on syntynyt.

Mikä ihmeen Pispala Jazz?

Pispala Jazz on yhden päivän mittainen musiikkifestivaali, joka tuo jazzin Pispalan ytimeen. Tapahtuma järjestettiin ensimmäistä kertaa lokakuussa, ja keikkapaikkoja oli saman il-

”Halusin tuoda jazzin lähelle ihmisiä ja osaksi Pispalan omaa tunnelmaa”, kertoo tapahtuman järjestäjä **Santhu Virta**.

Tapahtuma on syntynyt Virran omasta ideasta, jota hän lähti kasvattamaan yhdessä tuttaviansa kanssa kokonaiseksi festivaaliksi.

”Alun perin piti etsiä vain persoonallinen keikkapaikka Tahmela Six -nimiselle

Santhu Virta
Kuvaaja Laura Hoppo

kokoonpanolle. Vastavirralla oli jo buukattu Jukka Orma & Hot Heros -jazzkokoonpano. Siinä kohtaa idea syntyi. Jos yhdistämme voimat, saamme muutamalla lisäkiinnityksellä kokonaisen festarin. Ja Vastavirtahan innostui ajatuksesta, se oli mahtavaa. Vastavirta on kunnioitettava instituutio Pispalassa”, Virta kiittelee.

Festivaali rakentuu kahden leimallisesti pispalalaisen keikkapaikan ympärille, ja täten myös ilta jakaantuu kahteen osaan. Kaksi erilaista paikkaa tarjoavat myös erilaisen keikkakokemuksen. Haulitehtaan intiimi ja lämmin tunnelma vaihtuu myöhemmin illalla Vastavirran rouheaan ja menevämpään sävyyn.

”Paikalle voi tulla alkuillasta kuuntelemaan vain Haulitehtaan keikat tai halutessaan jatkaa iltaa pidempään Vastavirran puolella. Kumpaankin keikkapaikkaan saa ostettua lipun erikseen”, Virta kertoo.

Yksi tapahtuman arvoista on pitää pääsylippujen hinnat maltillisina. ”On tärkeää, että mahdollisimman moni pääsee uuden musiikin äärelle. Idea on tavoittaa mahdollisimman laaja kuulijakunta ikään tai sosiaaliseen statukseen katsomatta.”

Kevättä kohti

Keväällä 2025 Pispalassa soivat jälleen jazzin sävelet, kun tapahtuma järjestetään toista kertaa. Tapahtuma on jatkossa tarjottu järjestää kerran vuodessa, keväisin.

Tulevan tapahtuman ohjelmisto on vielä työn alla, mutta Virta lupaa, että luvassa on yllätyksiä. Vaikka mitään ulkomaisia meganimiä ei ole luvassa, ohjelmisto on korkeatasoinen. Ehkäpä luvassa on jotain, mitä Pispalassa ei ole ennen koettu.

Ensimmäisen tapahtumaillan intiimi ja omaleimainen tunnelma keräsi jo kiitosta. ”Parhaat tapahtumat syntyvät esiintyjien ja yleisön yhteisestä ilmapiiristä. Pispala Jazz on yhtä aikaa rento ja kunnianhimoinen”, Virta toteaa.

Virta pitää tämänkaltaisia tapahtumia tärkeinä: niissä ihmiset saattavat tahtomattaan kokea jotain uutta ja yllättävää.

”Syksyn tapahtumassa lämmitti mieltä, että yleisön ikäjakauma oli tosi iso. Osa istui puvut päällä pöydän ääressä kuuntelemaan, ja nuoret hengasivat lattialla lavan edessä. Jokainen omalla tavallaan, saman asian äärellä.”

Virran oma suhde Pispalaan on arkinen. Hän toimii Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys Piirun työnjohtajana ja viettää paljon aikaa Pispalassa. Ideat syntyvät sattumalta ja omista intresseistä. ”Jazz ja kokeellinen musiikki ovat lähellä sydäntä. Täytyy järjestää sellaisia keikkoja, joita itsekin haluaisi nähdä”, Virta hymähtää.

Pispalan valtatie varsi on muutenkin Virran mielestä mielenkiintoinen kattaus ajanvietettä: Pethaus ja Vastavirta tarjoavat keikkoja, Rajaportti saunaelämyksiä ja ravintolat ruokaa. Kyllä tänne vielä yksi festivaali mahtuu!

Saksofonisti Sami Pekko yhtyeestä Phardah Vastavirta-klubilla.
Kuvaaja Antti Kujala

Teksti: Katja Wallenius
Kuvat: Arto-Iikka Jalonen
Pispala-kuva: Katja Willemonteix

Pispalan asia, sydämen asia

Kotiseutuyhdistys Pispalan Moreeni ry valitsi syyskokouksessaan uuden hallituksen ja sai nuoremman polven puheenjohtajan. Uusia aktiiveja kaivataan.

Pispalan Moreeni jatkaa eloaan vankasti keski-ikäisenä, mutta se sai **Ilona Vännistä** itselleen nuoremman sukupolven puheenjohtajan. Ilona on melko tuore pispalalainen, mutta tänne muutettuaan hän lähti nopeasti tutustumaan paikallisiin toimijoihin ja ihmisiin sekä mukaan Moreenin hallitukseen. Parin vuoden hallitustyöskentelyn jälkeen yhdistyksemme sai hänet houkutteltua asettumaan ehdolle puheenjohtajan pestiin. Muutaman

vuoden yhdistystä luotsannut **Katja Wallenius** ilmoitti jo kevään aikana, että on aika vaihtaa toiminnan vetäjää, mutta jatkaisi varapuheenjohtajana, mikäli syyskokous näin päättäisi.

Uusi hallitus

Ja niinhän siinä kävi, että Ilona valittiin puheenjohtajaksi (onnea!) ja Katja varapuheenjohtajaksi. Hallituksen muina jäseninä

jatkavat **Piia Axén, Mari Vares, Kaija Pispä, Jukka Ikonen, Antti Valtakari, Ari Pulkkinen** ja **Johannes Lepistö**. Uutena valittiin **Santtu Virta**, kun **Veli-Pekka Väisänen** jättäytyi pois hallitustoinnasta. Kiitokset Veli-Pekalle kuluneista vuosista. Asiantuntijajäsenenä jatkavat **Tupu Siltala**, joka on myös Moreenin palkattu työntekijä, ja **Juha Hildén**. Heillä on osallistumis- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa, samoin kuin seniorijäsenillä, joihin kuuluvat **Airi Karima, Mårten Sjöblom** ja **Mikko Luoto**.

Ilona Vänninen lähettää uutena puheenjohtajana seuraavanlaiset terveiset: ”On todella arvokasta, että Pispalassa toimii Moreenin kaltainen aktiivinen yhdistys, jonka tehtävänä on edistää ja puolustaa Pispalaa ja pispalalaisten asioita. Moreeni on vuosien saatossa saavuttanut vakiintuneen ja varteenotettavan aseman paikallisvaikuttajana, jonka kannanottoja kuunnellaan päättäjätasolla, mitä tulee Pispalaa koskeviin asioihin. Onkin tärkeää, että Moreeni säilyy vastaisuudessaakin elinvoimaisena yhdistyksenä, jotta myös tulevaisuuden pispalalaisten etuja puolustetaan. On ilo ja kunnia saada olla mukana edistämässä Moreenin toimintaa ja Pispalan asioita!”

Kotiseututyötä jo 55 vuotta

Pispalan Moreeni on perustettu vuonna 1969 vaalimaan ainutlaatuista Pispalaa, edistämään yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja viihtyvyyttä Pispalassa sekä seuraamaan alueen kehittymistä ottamalla tarvittaessa kantaa erilaisiin aluetta koskeviin suunnitelmiin.

Osana yhdistyksen toimintaa ja varainhankintaa ylläpidämme ja vuokraamme kokous- sekä juhlaikäyttöön Haulikatu 8:ssä sijaitsevaa Haulitehdasta. Lauri Viita -museo ja vuokralla oleva asunto sijaitsevat yhdistyksen omistamassa kiinteistössä, osoitteessa Portaanpää 8. Käymme myös keskusteluja niin sanotun Haulimestarin mökin ostamisesta Tampereen kaupungilta.

Syyskokouksen aluksi Niilo Rantala esitti runoihin säveltämiään teoksia.

LÄHDE MUKAAN TOIMINTAAN

Otamme ilomielin mukaan hauskaan joukkoomme uusia aktiivisia ihmisiä ideoimaan ja tekemään Pispalasta entistä mukavampaa paikkaa. Voit liittyä jäseneksi maksamalla jäsenmaksun, 15 €, tilille FI26 5730 0820 6060 08. Laita viitteeseen nimesi ja sähköpostiosoitteesi.

LUE LISÄÄ YHDISTYKSESTÄ

www.pispalanmoreeni.fi sekä seuraa meitä sosiaalisessa mediassa: Instagramissa @pispalan.moreeni ja Facebookissa Pispala – sydämen asia. Lähetämme myös sähköisen jäsenkirjeen muutaman kerran vuodessa.

Toim. huom. Pispalalainen-lehti aloitti juttusarjan ”Pispalan järjestökenttä esittäytyy” numerossa 2/2021. Tällöin esittelyssä oli Pispalan Kirjastoyhdistys. Moreenin esittely oli sarjan toinen osa. Hiljaa hyvä tulee! Tavoitteena on, että seuraavassa järjestöesittelyssä ei mene kolmea vuotta

Teksti ja kuvat: Ami Hyvärinen

Ami Maidanin aukion taistelussa menehtyneiden lippumeren äärellä.

Kiovan keskustori ja tuhoutuneita autoja sekä tankkeja.

Pispalasta Kiovaan

UKRAINA TARVITSEE APUAMME,
KIRJOITTAA AVUSTUSMATKALLA MAASSA KÄYNYT AMI HYVÄRINEN

Pienteollisuustalo keskisuudessa ukrainalaisessa kaupungissa. Seisällä on luokahuoneen kokoinen tila, jossa kymmenkunta 3D-tulostinta puristaa muovista uuteen muotoon. Niistä tulee droonin osia ja pudotettavien pommien kuoria.

”Näitä paikkoja on Ukrainassa yli 300”, sanoo **Andrii**, eräs laitteiden suunnittelijoista.

Ryhmämme keskustelee hänen kanssaan Ukrainan tilanteesta englanniksi. Mieleeni jää huvittunut tokaisu siitä, kuinka rauhan-
turvajoukoista olisi eniten hyötyä Valko-Venäjän rajalla. Silloin Ukrainan omat joukot sieltä voisivat siirtyä rintamalle.

”Emme me venäläisiä vihaa, ainakaan koko aikaa. Olemme vain hyvin, hyvin pettyneitä. Tämä on kuin Kain ja Abel -tarina. Mutta emme anna periksi”, jatkoi Andrii.

Pispalan Musiikkiyhdistys järjesti Ukrainan tukikonsertit sodan alussa keväällä 2022. Konsertissa oli myynnissä myös solidaarisuutta osoittavia t-paitoja.

Kuinka tänne päädyin? No: osallistuin Pro Ukraina -yhdistyksen avustusmatkalle Kiovaan, joka oli järjestykseltään numero 21. Tällä kertaa veimme maahan 6 lahjoitusautoa armeijan ja sairaaloiden tarpeisiin. Tämän lisäksi matkassa oli kaksi isoa pakettiautoa. Kaikki autot oli pakattu täyteen etupenkkiä myöten: ne sisälsivät sairaalatarvikkeita, makuupusseja, villasukkia, huopia, vaahtosammuttimia, generaattoria, kiukaan ynnä muuta.

Taitoimme matkan ajamalla Tallinnan kautta Kaunasiin, jossa oli

Tavaroita puretaan autoista varastoon Kiovassa, josta ne toimitetaan lähinnä armeijan ja sairaaloiden tarpeisiin.

ensimmäinen pysähdys, mistä jatkoimme Ukrainaan Dubnon kaupunkiin, jossa oli toinen yöpyminen. Se keskeytyi kovaan paukutteluun aamuyöllä kello neljä.

”Onko osumia vai ilmatorjunnan ääniä”, pohdin mielessäni, kun kurkin hotelliin ikkunasta. Aamulla selvisi, että kaikki droonit oli ammuttu alas, eikä yksikään osuma yltänyt maahan.

Kiova on iso ja vauhdikas kaupunki. Liikenne kulki monikaistaisena kohti omakotialuetta, jossa tavarat siirrettiin varastoon ja autot luovutettiin. Kaupungissa sota ei näkynyt juurikaan. Ihmiset suhtautuvat ilmahälytyksiin huolettomasti: ”Jahas, tämä on droonivaroitus, ei mitään hätää. Vasta ohjusvaroitusta merkitsee jotain, silloin pommisuojaan.”

Parhaiten matkasta jäi mieleen ihmisten sinnikäs optimismi tulevaisuuden suhteen. ”Länsi on hoitanut asioita heikosti, mutta kyllä me pärjäämme – ihan kuin Suomi aikoinaan.”

Pro Ukraina -yhdistys järjestää avustusreissuja useimmiten **Tapio Warenin** johdolla. Yhdistys tarvitsee kuskeja autoihin joka toinen kuukausi, sekä tietysti lahjoituksia: joko tavaroita tai rahaa toimintaan. Suosittelen osallistumista.

Lisätietoja yhdistyksestä: proukraina.fi.

Teksti: Jussi Lahtinen
Kuvat: Vapriikin kuva-arkisto

Onko tässä vanhin kuva Pispalanharjusta?
Kuvaaja Svante Lagergrén (HM 2881).

Pispalan maisemat vapaaseen käyttöön

Historiallisella Tampellan tehdasalueella sijaitseva Vapriikki on yksi Suomen monipuolisimmista museokeskuksista. Nyt Vapriikki on tehnyt todellisen kulttuuriteon, kun museon kuva-arkiston valokuvat on avattu lähes vapaaseen käyttöön.

Syksyn 2024 aikana Vapriikin kuva-arkistosta on avattu noin 200 000 valokuvaa. Kuvat on lisensoitu CC BY 4.0 -lisenssillä: ne ovat kaikkien käytettävissä, jaettavissa, muokattavissa ja julkaistavissa. Kuvia julkaistaessa niihin on merkittävä lähteeksi ”Vapriikin kuva-arkisto” sekä kuvaajan nimi, jos kuvaaja on tiedossa. Kuvakokoelmiin pääsee tutustumaan osoitteessa <https://siiri.tampere.fi>.

Kuva-arkiston avaamisella Vapriikki seuraa Museovirastoa ja Helsingin kaupunginmuseota suomalaisen kulttuuriperinnön saavutettavuuden parantamisessa. Helsingin kaupunginmuseolla (<https://www.helsinkikuvia.fi>) on verkossa noin 70 000 kuvaa vapaassa käytössä, kun taas Museoviraston Finna-sivustolla (<https://museovirasto.finna.fi/>) on yli 350 000 kuvaa. Erityisesti jälkimmäinen arkisto kattaa valtavan monipuolisesti suomalaista historiaa.

Pispalalainen maailma avautuu

Kuten arvata saattaa, Vapriikin kuva-arkistossa on runsaasti Pispala-aiheista kuvastoa. Haku ”Pispala*” tuottaa tällä hetkellä 1780

osumaa. Näistä kuvista hieman yli 700 on kuvattu 2000-luvulla. Ne ovat nykydokumentaatiota, jota museotutkijat ovat varta vasten tehneet kulttuuriperinnön säilyttämismielessä.

Digikuvaamisen yleistyminen on luonnollisesti tarkoittanut sitä, että valokuvamäärät ovat räjähdysmäisesti kasvaneet. Pispala-aiheisten valokuvien kultakaudeksi voi kuitenkin lukea 1970-luvun. Vapriikin kuva-arkistoon on tallennettu lähes 200 tuon aikakauden valokuvaa.

Ehdottomia helmiä kokoelmassa ovat valokuvaajalegenda **Juhani Riekkolan** lahjoittamat kuvat. Niiden pohjalta on julkaistu aikanaan myös kaksi valokuvakirjojen klassikkoo: ”Amuri” (Tamm, 1975) ja ”Pispala” (Pispalan Moreeni, 1976). Viimeisin Riekkolan teoksiin perustuva kirja on uunituore ”Juhani Riekkolan Tampere” (Vapriikki, 2024).

Toisen Pispala-kuvaajan – **Ari Johanssonin** – kuvia Vapriikin arkistossa on ”vain” 190 kappaletta, koska Johansson on lahjoittanut suurimman osan valokuvistaan toiselle museo-organisaatiolle,

Näkymä Tahmelasta Pispalaan 1900-luvun alussa.
Kuvaaja Atelier Laurent (D/828).

Työväenmuseo Werstaalle.

Vanhemman maailman helmiä

Kokoelma pitää sisällään myös runsaasti kuvamateriaalia toista maailmansotaa edeltävältä ajalta. Noin 350 valokuvaa edustaa aikaa, jolloin Pispala rakentui siksi ”luojan palikkaleikiksi”, jona se nykyään tunnetaan. Tahmelasta taas näitä vanhoja kuvia on lähes 100. Kenties vanhin aluetta kuvaava valokuva on Svante Lagergrénin ottama vuodelta 1883. Kuva on otsikoitu: ”Näköala Epilän tiellä, taustalla Pispalanharju.”

Vanhemmat – ja miksei uudemmatkin – kuvat kuvaavat kiehtovasti alueen muutosta. Vielä 1900-luvun alussa maisemakuvat saattoivat olla maalaismaisia ja harju näytti metsämäiseltä. Hiljalleen taloja alkoi rakentua, tukkiteitä purettiin ja lopulta harjulle nousivat niin kerrostalot kuin uuden uusi Santalahden silta. Toivon todella, että joku taiturimainen graafikko tekee tavalla tai toisella installaation tästä muutoksesta Vapriikin kuvien avulla!

Kulttuuriteko vailla vertaa

En voi kylliksi kiittää Vapriikkia siitä, että he avasivat kuvat vapaaseen käyttöön. Lupaprosessit olivat varmasti monimutkaisia, kun puhutaan satojen tai tuhansien kuvaajien tuotoksista. Nyt kova työ on kuitenkin tuottanut tulosta.

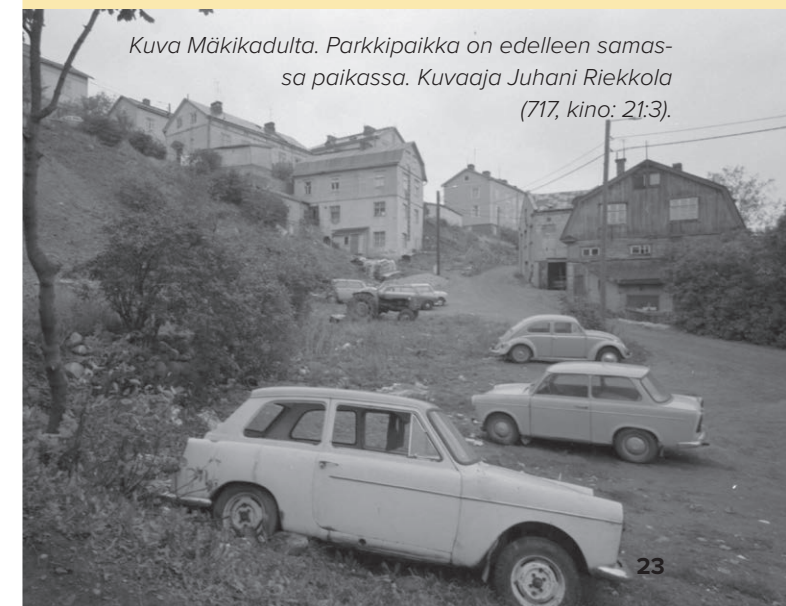
Suosittelen lämpimästi kaikkia tutustumaan kuva-arkistoon, joka mahdollistaa Pispalan ja Tampereen historian hyödyntämisen aivan uudella tavalla. Kuvien käyttöä voi kokeilla vaikkapa joululahjojen yhteydessä!

MITEN KÄYTTÄÄ ARKISTON KUVIA?

Ylen lokakuisessa artikkelissa on osuvasti tiivistetty, mitä kuvien vapaa käyttö käytännössä tarkoittaa: ”Kuvia voi käyttää verkossa ja sovelluksissa sekä esimerkiksi kirjoissa, näyttelyissä, esitelmissä ja lahjatavaroissa. Lisenssi sallii myös kuvien kaupallisen käytön, jos lainsäädäntö ei sitä estä. Esimerkiksi henkilökuvien käyttö markkinoinnissa ja mainonnassa on kielletty ilman kuvassa esiintyvän henkilön lupaa. Kuvia ei myöskään saa esittää harhaanjohtavasti tai lain ja hyvien tapojen vastaisissa yhteyksissä.” (YLE 24.10.2024)

ETSI KUVIA ASTERISKIN AVULLA

Jos tekstissä esiintyneen Pispala-hakusanan yhteydessä ollut tähtimäinen asteriski ihmetyttää, merkille on syynä: sillä saa hakutulokseen kaikki sanat, jotka alkavat sanalla ”Pispala”. Näin haku löytää myös esimerkiksi sanat **Pispalaan, Pispalan, Pispalassa** ja niin edelleen. Arkistoon hakuja tehdessä kannattaakin käyttää kyseistä merkkiä.

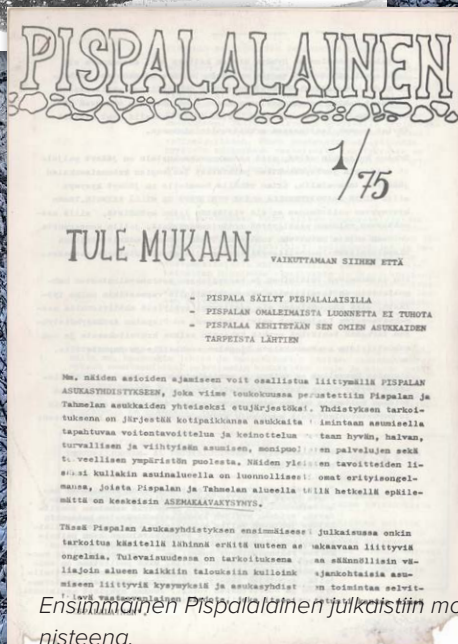
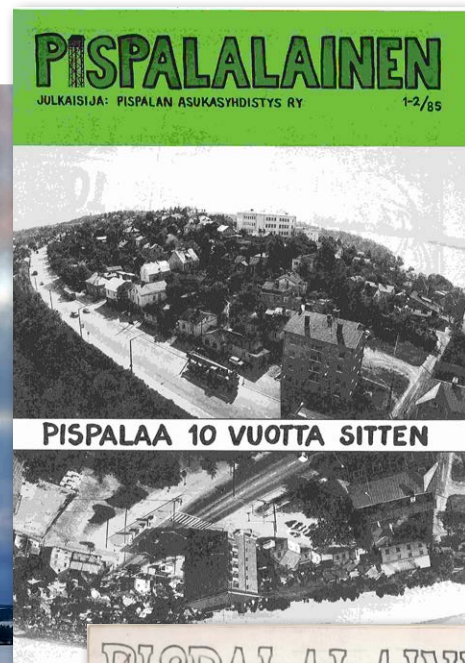

Kuva Mälikadulta. Parkkipaikka on edelleen samassa paikassa. Kuvaaja Juhani Riekkola (717, kino: 21:3).

Teksti: Ilkka Niemi
Kuvat: Pispalalaisen arkisto
Maisemakuvat: Katja Villemonteix

Pispalalainen-lehti on vielä hetken 49-vuotias

Vuosi 2025 on suuri vuosi. Silloin Pispalan asukasyhdistys täyttää 50 vuotta! Juhlavuoden odotuksen kunniaksi julkaisemme tiiviin historiakatsauksen toiseen tulevaan viisikymppiseen: Pispalalainen-lehteen!

Ensimmäinen Pispalalainen julkaistiin monisteena.

Ensimmäinen Pispalalainen julkaistiin kesällä 1975. Se oli 4-sivuinen, A4-kokoinen moniste. Uutukaisen etusivulla kutsutaan asukkaita mukaan vaikuttamaan siihen, että ”Pispala säilyy pispalalaisilla, Pispalan omaleimaista luonnetta ei tuhota, ja Pispalaa kehitetään sen omien asukkaiden tarpeista lähtien”.

Lehden syntyjuuret heijastuvat nykyisyyteen

Pispalalainen-lehteä on julkaissut alusta asti Pispalan asukasyhdistys, joka perustettiin juuri ennen ensimmäisen lehden ilmestymistä. Moni asia on muuttunut vajaan 50 vuoden aikana, mutta ainakin yksi näyttää pysyvän. Ensimmäisen lehden pääteemana oli asemakaavakysymys. Ja heti toisessa numerossa julkaistiin 2300 hengen allekirjoittama adressi, jossa ilmaistiin vakava huoli asuinalueen tulevaisuudesta ja uuden asemakaavan muodostamasta uhasta. Vuonna 2024 kaavoitus on edelleen pispalalaisia kiinnostava ajankohtainen kysymys, joka herättää paljon tunteita. Vuosikausien väännön jälkeen Pispalan toisen vaiheen asemakaava näki päivänvalon loppukesästä.

Kolmekymmenvuotisjuhlat

Vuonna 2005 julkaistiin Pispalalainen-lehden 30-vuotisnumero. Lehti oli kasvanut 50 sivun mittaiseksi, ja siinä oli runsas kuvitus. Lehdessä muisteltiin laajasti, miten asukasyhdistyksen alkuaikoina pyrittiin vaikuttamaan kaavoitukseen. Tampereen kaupunkia taivuteltiin käynnistämään vanhojen rakennusten perusrannushanketta ja ottamaan vastaan hanketta tukeva rahoitus.

Juhlanumerossa nostettiin esiin useita asiantuntijoita ja paikallisia vaikuttajia, jotka aikanaan taistelivat ”ajan henkeä vastaan” puolustaen vanhaa rakennuskantaa, pispalalaisuutta ja arvoja, jotka eivät olleet muodissa uudisrakentamista ihailevassa ilmapiiirissä. Tällaisia henkilöitä olivat professori **Pekka Laurila**, asukasyhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja **Anna-Marja Ollikainen**, arkkitehti **Mikko Kalliokoski** ja muun muassa asukasyhdistyksen myöhemmät puheenjohtajat. 1970-luvun pispalalaiset halusivat estää kokonaisvaltaisen vanhan rakennuskannan tuhoutumisen, mitä oli nähty Kytälän ja Amurin alueilla. Sama henki on jatkunut myös myöhempinä vuosina.

Nykylehti

Tänä päivänä Pispalalainen ilmestyy kahdesti vuodessa. Siinä on asiaa alueen ihmisistä, kulttuurista ja yrityksistä. Lehti tehdään vapaaehtoisvoimin, aivan kuten alkuaikoina. Tekijöinä ovat erityisesti pispalalaiset yhdistysaktiivit, joten alueen yhdistykset ovat näkyvästi esillä lehden sisällössä.

Entä se pispalalainen yhteisöllinen henki, josta jo ensimmäisessä lehdessä oltiin huolissaan? Uskaltaisin väittää, että yhteisöllisyyttä löytyy edelleen, tietenkin nykyiseen aikaan muuttuneessa muodossa.

PS. Ensimmäisessä Pispalalainen-lehdessä oli noin puoli sivua pispalalaisten ruokakauppojen mainoksia. Niitä olivat: Tahmelan valinta (Tahmelankadulla), Pispalan valinta (Pispalan valtatiellä), K-kauppa Puukkoniemi (myöskin Pispalan valtatiellä) ja E-piste (myöskin Tahmelankadulla). Viimeksi mainitusta olisi saanut edullisesti sian takaneljänneksen hintaan 10,50 mk/kg.

KÄY tutustumassa Pispalalainen-lehden numeroihin kautta vuosien osoitteessa

<https://pispalankirjasto.fi/arkisto/>

LUKIJAKIRJEITÄ 150 VUODEN TAKAA

Paikallishistoriasta kiinnostuneet historiainoilijat ovat saaneet jo hetken nauttia digitalisaation hedelmistä Kansalliskirjaston toteuttaman digitaalisen sanomalehtiarkiston muodossa. Vuonna 2024 Tampereen yliopistossa rakennettiin arkistoa hyödyntävä uusi tietokanta Translocalis.

Translocalis kokoaa 1800-luvun sanomalehtiin lähetettyjä lukijakirjeitä yhteen. Tämän tekstin alussa projektin johtaja **Heikki Kokko** kertoo, mitä tietokanta voi tarjota historiasta kiinnostuneelle, minkä jälkeen päätoimittaja **Jussi Lahtinen** käy kädet savessa läpi tietokannan Pispala-aiheista sisältöä.

Heikki Kokko:

Mikä on Translocalis?

Suomessa kehittyi 1800-luvun puolivälissä kansainvälisestikin ainutlaatuinen ilmiö, jossa ihmiset kirjoittivat lehdistöön ja näin maanlaajuiseen julkisuuteen lukijakirjeitä oman paikallisyhteisönsä nimissä. Translocalis on osana Kansalliskirjaston kulttuuriperintökokoelmia julkaistu avoin digitaalinen tietokanta, joka kokoaa yhteen tätä lukijakirjekulttuuria.

Tietokannan nimi koostuu sanoista “trans” ja “localis”. “Trans” viittaa jonkin yli, läpi tai halki menevään, kun taas “localis” liittyy tilaan tai paikkaan. Yhdessä Translocalis ilmaisee ylipaikkaisuutta, joka kuvastaa paikalliskirjekulttuurin mukanaan tuomaa uudenlaista kokemista 1800-luvun puolivälissä, jossa paikallisesta tuli yhteiskunnallista ja yhteiskunnallisesta paikallista.

Miten tietokantaa käytetään?

Translocalis sisältää kaikki vuoteen 1885 asti julkaistut, eri paikallisyhteisöjen nimissä kirjoitetut lukijakirjeet. Tämä suomenkielisten henkilöiden omakätisesti kirjoittama, moniääninen aineistokokonaisuus sisältää kirjeitä, jotka on lähetetty sekä kotimaasta että ulkomailta.

Tietokannassa on yhteensä 72 000 tällaista paikalliskirjettä

1800-luvun lukijakirjeiden kestoaihe oli ”viinanpirun” kauhistelu. Kuvassa pirtukulttuuria 1930-luvulta. Kuvaaja Erkki Mäntylä (D/349 Mäntylä).

vuosien 1820 ja 1885 väliltä. Digitaalisessa tietokannassa paikalliskirjeet on järjestetty lähetyspaikkakunnan mukaan. Lisäksi kirjeitä voi lajitella ja suodattaa esimerkiksi kirjeiden kirjoittajien nimien sekä ammattien tai yhteiskunnallisten asemien mukaan.

Jussi Lahtinen:

Pispala – tuo levoton rajamaa

Entä mitä tietokanta pitää sisällään, kun hakukenttään kirjoittaa rakkaan harjumme Pispalan? Tulos antaa ”vain” noin 20 osu-
maa, joka toisaalta on odotettu tulos – olihan 1800-luvun puolivälissä maalaismainen Pispala vasta muotoutumassa omaleimaiseksi työläisalueeksi.

Ensimmäinen maininta Pispalasta on vuodelta 1862. Tällöin ”kauhia tapaus tapahtui Pispalan kylän tienoilla”. Kolme pinsiöläistä veljestä ”arwattawasti humalapäissään” ajautuivat riitaan, joka päättyi yhden veljen kuolemaan (Suomen Julkisia Sanomia 16.6.1862). Muutaman vuoden päästä uutisoitiin vakavasta rikoksesta, kun Pispalasta varastettiin ”lamputi Prowastin paras hewonen” (Sanomia Tampereelta 12.3.1866). Pispala olikin lukijakirjeiden valossa hurja paikka.

Harjun huono maine sementoitui talvi-iltana tammikuussa 1885. Tällöin Pispalan kaduilla surmattiin **Ernest von Nottbeck**, Finlaysonin tehtaan patruunan nuorin poika. Surmatyö kuvattiin yksityiskohtia säästelemättä Ilmarinen-lehdessä 31.1.1885. Surma käynnisti myös historian ensimmäisen Pispala-aiheisen lukijakirje-kiistan, kun pispalalaisia sekä mustamaalattiin että puolustettiin.

Pispala kiistan kohteena

Tampere-lehdessä (4.3.1885) Pispalaa kuvattiin surmatyön jälkeen pelottavaksi alueeksi:

”Useasti ennenkin on mainittua Pispalan ja kaupungin välistä maantietä jo vähin pidetty vaarallisena ja useasti sillä tiellä on matkustawaisia hätyytettykin, ehkäpä joskus ryöstöjäkin tehty, mutta tämmöistä ei voitu arwatakaan tapahtuwaksi näin lähellä kaupungin wäliä.”

Muutaman päivän päästä samaisessa lehdessä (7.3.1885) kuvataan pispalalaisia epämääräiseksi, kuria tarvitsevaksi ihmisryhmäksi:

”Ei suinkaan liene suuri vaatimus jos ne tehtailijat [...] pitäisiwät ankaran kurin tai muuten tarkan walwonnan wäkensä ylitse ei ainoastaan tehtaassa ollessa, waan sen ulkopuolellakin. Oitis

Pispalan ”vaarallinen” katu. Kuvaaja V.O. Kanninen (HM D/2882).

Naiset lukemassa tamperelaista Kansan Lehteä vuonna 1918. Kuvaaja Matti Luhala (D/413 Luhtala).

Miehet ohjaavat rännistä tukkeja vesille. Kuvaaja Atelier Laurent (HM D/2881).

Kirje Tampereelta.

Kloifilla askeleilla astuskelee Suomen kansa tulevaisuuttaan kohden. Yhteen ääneen ja valitusvirteen ovat Suomenkannan edustajat valtiopäivillä, ainein talonpoikaissäädysä jopa joka säädysäkin, yhdistyneet, nythaihaisten wälewäin juomain lähättämistä ja niiden nautintojen hillitsemätöntä waltaa vastaan. Todellakin on tämä ihmeellinen woima, joka juuri yhteisessä kansassa ja warjinkin alhaisossa on syntynyt nyt tämän aatteen herättämiseksi. Kummia siis kuuluu, jollei kansan ääntä kuulla siinä kohden, missä se katsoo omafsi edukensa ja yleisen siwenhdelli-

pääfette. Mitä tulee ehdotukseen, että täällä pidettäisiin työwäki kurissa, olen minä 10 vuoden kuluesä ollut kaupungissa työssä 23 päiwää, mutta kaupungin työpaihat, ainaki ne missä minä olin, erkanee paljon Pispalan työpaikoista, sillä ensin sain ostaa tulowiinan ja joka päivä waadittiin niin kutsuttuun „puulaakiin“, joten tuli aina palkka wajaana kotiin, jota wastoin Pispalan työpaikoissa parempiki työmies saa pian eron juomisesta ja irstaisesta elämästä. Ja se on minun mielestäni kyllä hyvä

kun tukkitiet rakennettiin, tuli tämän wälinen tie yleiselle turwallisuudelle waaralliseksi, etenkin matkustawaisille. Tämä tuli juuri siitä kun sinne rupesi kokoontumaan kaikellaista kulkukansaa työn etsinnölle.”

Edellisistä selvästi suivaantuneena kirjoitti nimimerkki ”Jalkamies” vastineen Tampereen Sanomiin (19.3.1885):

”Mitä tulee ehdotukseen, että täällä pidettäisiin työwäki kurissa, olen minä 10 vuoden kuluessa ollut kaupungissa työssä 23 päiwää, mutta kaupungin työpaikat, ainaki ne missä minä olin, erkanee paljon Pispalan työpaikoista, sillä ensin sain ostaa tulowiinan ja joka päivä waadittiin niin kutsuttuun ’puulaakiin’, joten tuli aina palkka wajaana kotiin, jota wastoin Pispalan työpaikoissa parempiki työmies saa pian eron juomisesta ja irstaisesta elämästä. Ja se on minun mielestäni kyllä hyvä kuri, joka näkyy waikuttaneenki, että kylässä on hywin hiljanen elämä.”

Jatkuu seuraavassa numerossa

Lukijakirjeitä tutkiessa ei voi välttyä ajatukselta, että ne olivat oman aikansa sosiaalinen media. Translocalis-tietokanta on todellinen arkisen menneisyyden elävöittämisen aarreaitta. Jatkamme vielä seuraavassa numerossa Pispala-aiheisten lukijakirjeiden perkaamista. Silloin aiheina ovat erityisesti uudet komeat tukkitiet sekä se, mistä Lapiosaari todella on saanut nimensä...

Translocalis-tietokanta on rakennettu Tampereen yliopiston historian oppiaineessa, ja hanke sai rahoitusta Alfred Kordelinin säätiöltä suurena kulttuurihankkeena vuosina 2021–2023. Tietokantaan pääsee tutustumaan osoitteesta <https://projects.tuni.fi/translocalis/>

KMarket

TAHMELA

MUSIIKKITOTEEMI

Sinun musiikkikoulusi

- Kaikenikäisille • Osaavat opettajat
- Mukaan läpi vuoden • Ei pääsykokeita

🎵 Muskarit 0-6v ja soitinkaruselli

🎵 Akustinen ja sähkökitara, ukulele, viulu, huilu, laulu, sello, piano, basso, rummut ja lyömäsoittimet

Toimipisteet: Tahmela, Epilä, Vuores ja Aleksanterin koulu

Tule mukaan jo kevätkaudelle: musiikkitoteemi.fi

Meillä käyvät: Smartum • ePassi Edenred • Nuorisopassi

TOTEEMIPUOTI

Palvelua ammattitaidolla

- 🎵 Akustisen kitaran erikoisliike
- 🎵 Nuotit, kielet ja soittotarvikkeet
- 🎵 Musiikilliset lahjatavarat

- Puoti avoinna sopimuksen mukaan, ja ennen joulua lähes joka päivä
- Verkkokauppa 24/7 (maksuton nouto)

Tutustu tarjontaan: kauppa.musiikkitoteemi.fi

Riento®
Guitars

20 VUOTTA

www.musiikkitoteemi.fi 🎵 044 5633 949 🎵 info@musiikkitoteemi.fi 🎵 Selininkatu 5, Tahmelan liikekeskus

Tahmelan KOKOUS- JA JUHLATILA

Muuntuva tila sinun juhillesi

”Siisti ja hyväkuntoinen tila hyvällä paikalla. Erityisen hyvää oli vuokranantajan erinomainen palvelu. Tilat ovat hienosti muunneltavissa, ja vaihtoehtojen sekä toimintaohjeiden dokumentointi on hyvin hoidettu. Voimme suositella varauksetta kaikenlaiseen juhlaikäyttöön.” –Timo ☆☆☆☆☆

info@musiikkitoteemi.fi • 044 5633 949

Selininkatu 5, Tahmelan liikekeskus • musiikkitoteemi.fi/juhlatila

Helvi Salosen matkakertomukset osa 7 - Kohti Lappajärven rantoja

1935, heinäkuu. 21-vuotias Helvi Pispalan Rantakylästä ja kaverinsa Aune ovat pyöräilleet Peräseinäjoelle ja matka jatkuu... (Jatkoa edelliseen numeroon.)

Kertomus: Salosen suvun kokoelmat.

Toimitustyö, taitto ja kuvatestit: Pispalalaisen toimitus.

Kuvitus Helvi Salosen matkapäiväkirjasta.

Lappajärvi
Haltosaari.

POSTIKORTTI, KUVAAJA TUNTEMATON

**Lenkillä Etelä-Pohjanmaalla.
6 p:stä — 13 p:vään VII.35.**

8 p:nä Peräseinäjoella:

Aamulla nousimme kello 9. Tilasimme kahvin, maksoimme laskumme ja aloimme matkaamaan Seinäjokea kohti. Sinne olikin matkaa ainoastaan 30 km. Painuimme suoraa asemalle tarkastamaan karttaa ja havaitsimme että määränpäähämme oli paljon lyhempi matka kuin olimme aavistaneetkaan. Olimme tietenkin mielissämme ja vielä niin paljon ettemme huanneet ees kahvilla poiketa.

Nyt sitten vain Lapualle ja sinne olikin matkaa vain 17 km. Siellä jo taas onnistuimme käymään kahvilla. Emme viipyneet Lapuallakaan kauaa sillä aikomuksemme oli päästä perille vielä samana iltana.

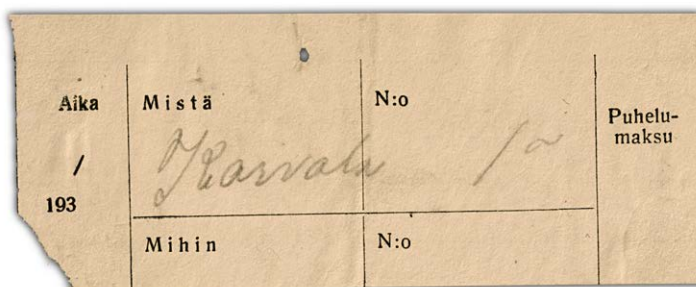
Mutta nyt alkoi vasta mielenkiintoinen tie mitä koko matkallamme oli. Noin 14 km. ihan viiva-suoraa tietä, kaskisavujen palaessa molemmin puolin tietä. Pääsimme mekin kerran kaskisavujen makuun.

Kauhavan kirkolle päästyämme menimme posti-konttooriin ja lähetimme muutamia kortteja kotia päin tulemaan. Myöskin Toinille sieltä soitin ja hän lupasi tulla meitä vastaan. Lähdimme heti matkaan, sillä sitä oli vielä 29 km. Poljetuamme 23 km alkoi Toinin punaista villatakkaa hämmöttää. Tervehdimme ja jatkoimme yhdessä matkaa.

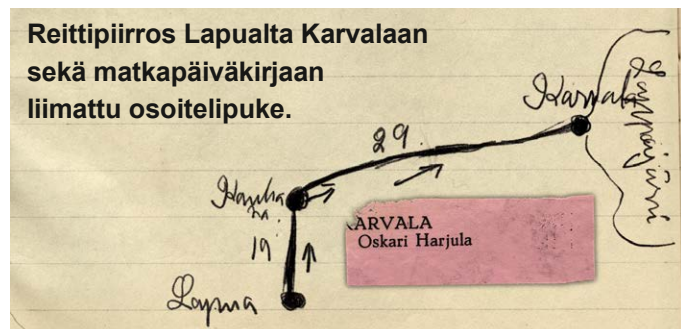
Saavuimme Toinin kotia klo. 20,15. Se on punaiseksi maalattu ja tien molemmin puolin kasvaa valkoisia ruusuja. Toinin äiti tuli meitä rapulle vastaan ja esittely tapahtui. Astuimme avaraan tupaan, joka oli valoisa ja siisti.

Lähdimme rantaan uimaan, sillä Toinin koti sijaitsee Lappajärven rannalla. Mutta uiminen jäi ainoastaan käsien, kasvojen ja jalkojen pesuun, sillä vesi järvestä oli jäätävän kylmää.

Helvi on säästänyt puhelinmaksulipukkeen muistona puhelustaan Kauhavan postikonttorista Karvalaan. Lipukkeen mukaan puhelu on tosin tullut Karvalasta — luultavasti kyseessä oli ns. vastapuhelu, tai sitten Kauhavan postissa oltiin suurpiirteisiä. Lipukkeen koko 87,5% alkuperäisestä.

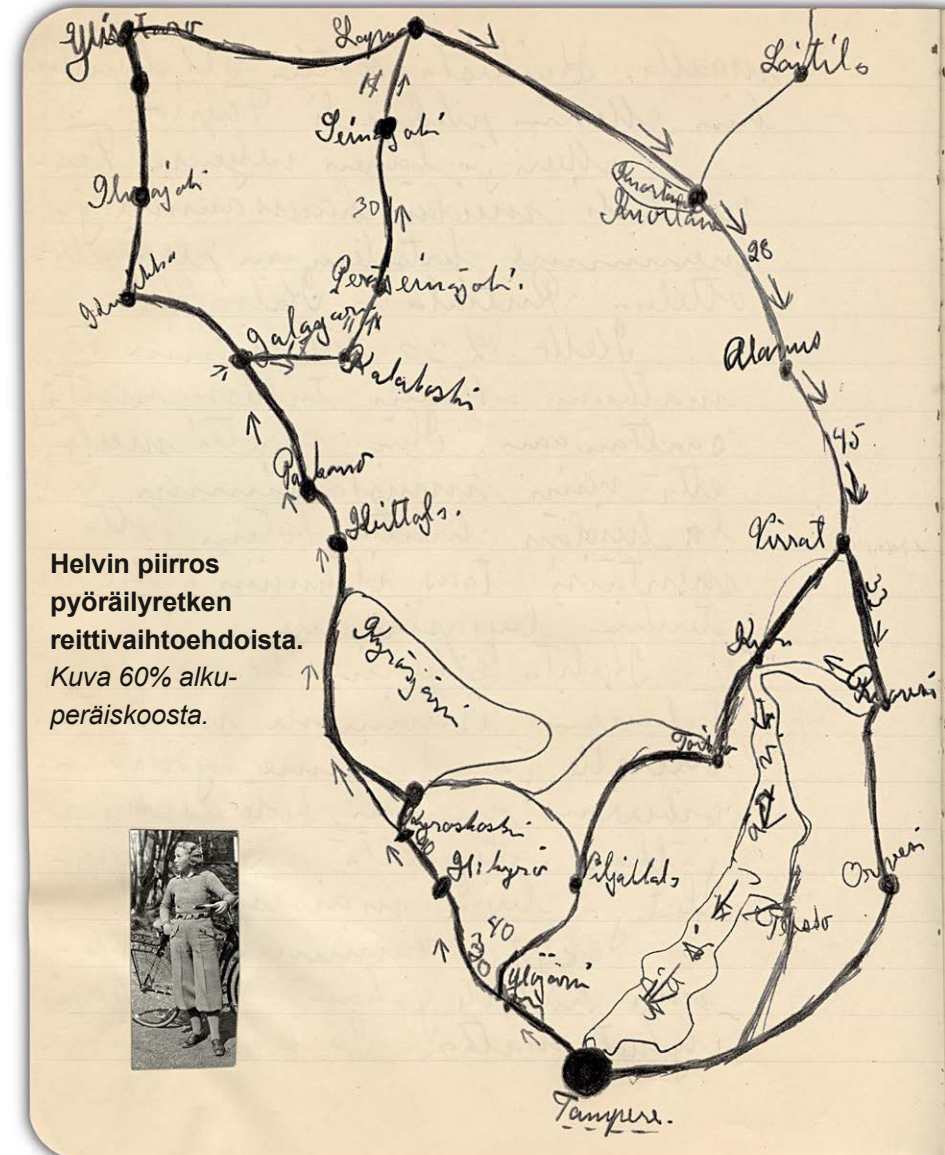
**Reittipiirros Lapualla Karvalaan
sekä matkapäiväkirjaan
liimattu osoitelipuke.**

Helvi

Aune

**Helvin piirros
pyöräilyretken
reittivaihtoehtoista.**
Kuva 60% alku-
peräiskoosta.

HELVIN JA AUNEN POLKUPYÖRÄT JA PYÖRÄILYASUT

Muodoiltaan Helvin ja Aunen polkupyörät vastasivat vielä nykyäänkin käytössä olevia "mummopyöriä".

Tosin niiden runko, vanteet ja lokasuojat olivat rautaa, kädensijat puuta ja takapyörien suojaverkot monenkirjavista langoista punottuja. Kauniisti kuvioreijitetyt metalliset ketjunsuojukset peittivät ketjujen ulkoreunan lähes kokonaan. Satulat olivat yleensä paksua nahkaa ja erittäin hyvin jousitettuja, sorateillähän ajettiin. Polkupyörät olivat rakenteeltaan kaikin puolin kestäviä, mutta myös melko painavia.

Polkupyörissä oli jalkajarrut. Vaihteita ei ollut. Miesten pyörissä vaihteet alkoivat Suomessa yleistyä 1950-luvulla, mutta naisten pyöriin niitä saatiin vielä kauan odottaa.

Naisten pyöräilyasu golfhousuineen tuo mieleen belgialaisen sarjakuvasankari Tintin, joka alkoi seikkailla vuonna 1929 — ja miesten asussahan Helvi ja Aune pyöräilivät. Hameen sijasta housuihin sonnustautuneet naiset saattoivat 1930-luvulla herättää kummastusta, huvittuneisuutta ja usein myös närkästystä.

Tultuamme rannasta meille tarjottiin kahvia ja ruokaa. Saimme Toinin kamarin käytettäväksemme. Se oli söötti kamari. Toinin itsensä kustoma matto lattiassa, samoin verhot ja kauniimmat mitä koskaan olen nähnyt. Sängyn päällä oli virkattu peite ja joka paikassa muualla kotikutoisia liinoja. Emme maltaneet mennä nukkumaan vaan kirjoitimme aina klo 24 saakka. Oli ihmeellisen valoisaa, mutta olimmehan paljon pohjoisemmassa kun Tampere, jossa yöt ovat pimeämpiä.

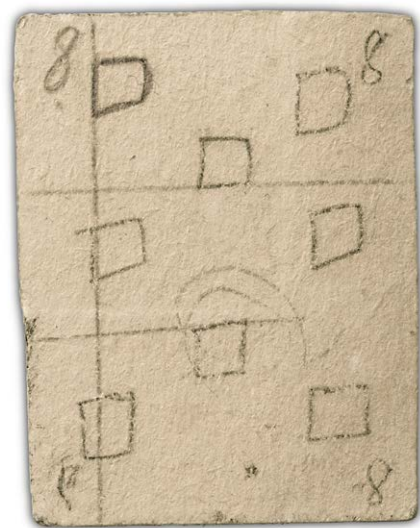
9 p:nä:

Heräsimme aamulla klo. 9,15, joimme aamukahvin ja lähdimme vähän sellumaan. Katselimme Karvalan kylää puolelta jos toiseltakin, Toinin opastuksella. Poikkesimme kylän kahvilassakin mehulla.

Iltapäivällä menimme viemään kahvia Toinin kanssa hänen isälleen ja veljelleen sahalle. Sahankonttorista saimme kartan, jota Aunen kanssa aloimme heti tarkastella, sillä olimme suunnitelleet toista paluutietä.

Tervahaudankin näimme, sellaisen rakenteilla olevan. Illalla kävimme Hirvikallion Näkötornila, Paavon ja Eelin kanssa. Löysimme sieltä hyvin harvinaisia pelikorttia. Ne oli tehty tupakkiaskista, niinkuin näkyy.

Kotiin päästyämme söimme voileipää ja menimme nukkumaan.

Hyvin harvinainen ruutukasi, Hirvikallion näkötorni 9.7.1935, luonnollinen koko.

Lappajärven kirkko oli pyöräretken pohjoisin kohde. Postikortti, kuvaaja tuntematon.

10 p:nä:

Tänään kävimme pyörillä Lappajärven kirkolla, jonne on matkaa täältä vielä 13 km. Kirkko on harvinaisen rauhallisella paikalla niemenkärjessä, vesien ympäröimänä. Kyttäsimme Lääninhallitustakin? Näimmekin aika usein.

Illalla olimme pitkin raittia ja kävimme "rukoushuoneella iltamissakin", kuten eräs pikkutyttö sanoi. Joo ja nyt tulikin sitten viimeinen yö jonka olimme Lappajärvellä, sillä olimme päättäneet lähteä torstaina, siis 11 p:nä.

11 p:nä:

Nyt oli siis lähtö-aamu käsissä. Emme heränneet sen aikasemmin kun ennenkään, vaikka sellainen oli puhe. Nukuimme siis taas klo 9. Joimme kahvia ja toimeliaat emäntämme hommasivat meille jo aamiaistakin. No – nyt vasta huomasimme, että nythän on Ellinpäivä ja kiireesti Eemeliltä ostamaan korttia. Mutta hän sysäskin mulle virallisen kortin ja mää aattelin jotta, no samahan se ja niin sai Elli nimipäiväkseen virallisen kortin. *[Kuvaton postikortti, johon on painettu postimerkkiä vastaava arvoleima – toim. huom.]*

Heitimme hyvästit Toinin äidille Toinin tullessa meitä saattamaan. Hän tuli Kauhavalle saakka, jossa kävimme Ilmailukoulullakin. Siellä oli sitten hiton koreita lentokoneita, ihan punaisia. Saimme haastatella erästä lentäjääkin. Toini palasi takaisin Kauhavalta, meidän matka jatkui kohti Lapuaa.

(Jatkuu seuraavassa numerossa)

PIRKANMAAN RAKENNUSKULTTUURIYHDISTYS RY

Lähde mukaan haastattelijaksi sponsoriksi tai yhteistyökumppaniksi!

KUUNTELE PODCAST
Spotifyssa tai YouTubeissa:

POIKKEA PIIRULLA!

OSALLISTAVA KULTTUURITILA KAIKENIKÄISILLE

Musiikkia, teatteria, kirjailijavieraita, julkkareita, erilaisia tapahtumia (tapahtumat@tahmelanhuvila.fi)

• **GALLERIA** Kuukausittain vaihtuvat taidenäyttelyt
UUSI NÄYTTELYHAKU KÄYNNISTYY 2/2025!

- **KAHVILA** (kahvila@tahmelanhuvila.fi)
- **SAUNA** yleinen sauna ti, to, su sekä tilaussauna
- **TYÖTILAT** työtiloja vuokrataan kulttuuritoimijoille
- **LASTENKIRJASTO & GALLERIA LASTENKIRJA**

- f Tahmelan Huvila • Tahmelan Huvilan Kahvila • Tahmelan Huvilan Sauna
- ig tahmelanhuvila • tahmelanhuvilankahvila • huvilansauna
- yt Tahmelan huvila
- g WWW.TAHMELANHUVILA.FI
- Uramonkatu 9, 33240 Tampere

PYSYVÄ KORJAUSRAKENTAMISEN OPPIMISYMPÄRISTÖ JA VIERAILUKOHDE

Kursseja ja luentoja • Juhla- ja neuvottelutilaa
• Piirun Oppimisympäristö & QR-koodikierros
• Varaosapankki • Korjausrakennuspalvelut

RAKENNUSKULTTUURIKESKUS PIIRU

Ota yhteyttä: info@piiru.fi tai p. 050 461 0106
Ilmoittaudu kursseille: piiru.nettilomake.fi

- f Piiru
- ig rakennuskulttuurikeskus_piiru
- yt Rakennuskulttuurikeskus Piiru
- g WWW.PIIRU.FI
- Uittajankatu 10, 33250 Tampere

AVOINNA:
MA, KE ja PE 11–17
TI ja TO 11–20, SU 12–20

AVOINNA:
MA-TO klo 10–15
Ryhmille sop. mukaan

#piirunverranparempikannatusjäsen

Tue toimintaamme - liity jäseneksi! (kts. lisää: WWW.PIIRU.FI/JASENYYS)

kannatusjäsen - jäsenmaksu 50 €, tilinro FI02 5732 7420 0714 73 / MobilePay: #19495
yhteisöt - hakemus info@piiru.fi, liittymismaksu 100 €, jäsenmaksu 50–400 € liikevaihdon mukaan.

Joulusatu

- Tuosta hyppysellisen otat ja rohkeasti laitat.
- Näinkö?
- No laita kaksi, kun on niin pieni käsi. Hyvä! Ja sitten tästä kauha ja sekoita.
- Tällä tapaa?
- Vähän vikkellämminkin voi, mutta joutaa, kunhan kaikki ui. Jos yllät, niin kaapaise pohjasta luut mukaan.
- Näyttää hauskalta, ihan kuin valas. Pärskistä vaan!
- Mutta haistapa, eikö olekin suloinen lemu?
- Yäk, enkä haista luumössöä!
- No nyt se on vielä hyvää. Tiedät siitä sitten, milloin menee kunnolla.
- Haisee ruoholta ja mansikoilta.
- Enkö sanonut!
- Luulin, että puijaat.
- Tässä sopassa en. Sinun tekee hyvää taitaa, eikä silloin irvaila kesken opetuksen.
- Mitäs nyt?
- Vaarallisin vaihe, mutta pakko sekin on sietää, koska muuten jää litkuksi vain. Koppaa tuolta lasin takaa punainen pullo.
- Saanko kiivetä tikkaile!
- Saat kiivetä, mutta varovasti, alimmat puolat puuttuu syystä.
- No osaan, olen ennenkin mennyt näillä.
- Et luvan kanssa.
- En.
- No hyvä kun harjoittelit, niin ei käy huonosti nyt, kun sillä on väliä.
- Irvaillet.
- Tosipuhetta.
- Tämäkö puteli?
- Jo, jo vain, se varovasti mukanasi valuttele alas.
- Tässä.
- Pidä tykönäsi ja keskity.
- Näytätpä synkältä.
- Keskittyneenä näytän. Kun sanon, niin auo sinetti. Repimällä saat sen murrettua. Älä katsokaan päin, sanon tästä kun on kaatovapaa. Tämä on totista myrkkyä etkä halua sitä nähdäkään. Siirryt

- siihen padan viereen valmiiksi, alat aukoa ja kun sanon hyväksi, niin kaadat koko matkalta kaiken. Ymmärrätkö?
- Revin ja kaadan enkä katso mitä teen.
- Hyvä. Sittenhän tuo äkkiväärästi kuplii ja viuhuu kun sekoaa, ja hetken on kamala kuhina ja haju. Niin kuuluu olla. Mutta äkkiä pitää kauhoa, että menee hyvin sotkuun eivätkä riitele keskenään. Siksi, kun sanon että tyhjä on, niin lyö pullo pöytään, ota kauha käteen ja käy hämmentämään. Etkä hengitä, kun pohjaa myöten vaivaat. Käsitätkö?
- Kun pullo on tyhjä niin sekoitan, enkä ilveile vaan totisesti.
- Kelpaa. Muuten on tylyä. Sitten katse kulmaan ja sinetti veks.
- Selvä.
- Voimalla revi, hyvä, sillä se lähtee. Noin! Ja älä katso, ja nyt pidätä jo henkeä, ja kaada, nopeasti nyt, hyvä! Valuu, valuu, ravista vähän, jos tulisi nopeammin, niin, kaikki sinne, älä piittaa porinoista, vähän voi roiskua hihalle, pestään myöhemmin. Nyt pullo syrjään ja kauha sijaan, eikö haise pahalle, yritä vain sietää, tämä on tärkeää, sekoita, kunnolla, älä päästä irti! Nythän tämä ihan villiksi menee, millä minä tuon tuolta ongin. Seinällä on toinen kauha, nyt äkkiä, hae, tämä ei ole hyvä.
- En uskalla koskea enää, kun tuo on ärjynä.
- Jo vain, joo, nythän me jätetään tämä tähän kytemään ja mennään syrjempään. Tulehan tänne ja vähän vilkkaan.
- Aika hauskoja kuplia, kun nehän ei puhkea vaikka osuu nenään.
- Sellaisia ne on, ja enempäänkin pystyisivät. Hukkaan menee, mutta oppia tuli.
- Olinko lähellä tehdä oikein?
- Olit. Ensi kerralla onnistuu. Ja etköhän muista lopun ikääsi sen joulun, kun paha vesi kupli ja kesti kiittää pipotta pihalle.

MUKAMAKSEN KEVÄT 2025

TEATTERI MUKAMAS
Vuodesta 1979

Juhlapäivä
20.2.-2.3.

Satuvarjon alla:
Pikku-Siili
5.3.-29.3.

Pupun kevät
5.4.-19.4.

Hiirulainen sirkuksessa
26.4.-4.5.

Aikataulumuutokset mahdollisia

Tutustu ohjelmistoon: teatterimukamas.com

Teatteri Mukamas, Pispalan valtatie 30, Tampere
Tiedustelut ja ryhmämyynti 040 127 9092 ja
toimisto@teatterimukamas.com

lippu.fi
f i x

TAIDETTA
ART PISPALA
KEHYKSIÄ

**Arvotaiteen myynti,
osto,vaihto, kehystys,
ilmainen arviointi**

p.0400 731 262
www.artpispala.fi

Pispalan valtatie 13, Tampere

**Hyvää joulua ja kiitoksia
kuluneesta vuodesta 2024!**

Toivoo Pispalan asukasyhdistys

**Talven ja kesän
leireille, kursseille
ilmoittaudutaan nyt.**

VARALA

PISPALAN KIRJASTO
koko kylän kirjasto

Pispalan kirjasto on Pispalan Kirjastoyhdistyksen ylläpitämä yhteisöllinen kirjasto, jonka toiminta perustuu kirjalahjoituksiin ja kierrätykseen.

LAINAA monipuolisesta kokoelmastamme (Tahmelan sivukirjastolla pääosin lasten- ja nuortenkirjallisuutta).

LAHJOITA ylimääräiset kirjasi Pispalan kirjastolle kaikkien iloksi ja hyödyksi.

TULE Pispalan kirjaston järjestämiin tapahtumiin: taidenäyttelyitä, kirjailijavieraita, muusikoita, lukupiiri, ym.

OSTA kirjoja Pispalan Kirjastoyhdistyksen antikvaarisesta verkkokaupasta sekä kirjaston myyntipöydiltä eri tapahtumissa. Tuet samalla Pispalan Kirjastoyhdistys ry:n toimintaa.

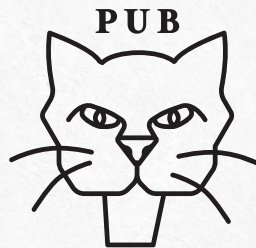
Pispalan kirjastolla voit myös mm. tulostaa, skannata, lukea päivän lehdet ja käyttää asiakastietokoneita.

Tervetuloa!

Pispalan valtatie 21
Avoinna ma-pe klo 11-18
Tahmelan sivukirjasto (Huvilalla)
Uramonkatu 9
Virkailija paikalla keskiviikkoisin klo12-17

PISPALAN KIRJASTO

puh. 050 3265904
pispalan.kirjastoyhdistys@gmail.com
facebook.com/Pispalankirjasto
instagram.com/pispalankirjasto

KUJAKOLLI

TAHMELAN
VIERTOTIE 2,
33240 TAMPERE

AVOINNA
MA-TI 13-00
KE-PE 13-02
LA-SU 12-02

TIETOVISA

JOKA MAANANTAI

LIVE-
MUSIIKKIA

VIIKON-
LOPPUISIN

POIKKEE KAUPOLLE
JOULUISEEN ★

NURKKAPUATIIN

Valikoimassa on käsitöitä ja kaikenlaisia värkkäyksiä

Olet lämpimästi tervetullut!

Avoinna:
 Su 15.12 klo 12-16
 To 19.12 klo 17-20
 La 21.12 klo 12-16
 Su 22.12 klo 12-16

Puatin ollessa auki tarjolla on myös glögiä

❤️ Tuu poikkee!

Mäkikatu 18, Sininen vaja.

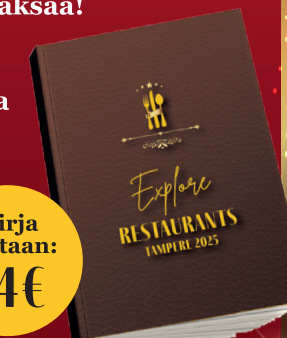
Pukinkonttiin!

Explore Restaurants
Tampere 2025 -kirja
kustantajan verkkokaupasta
explorerestaurants.fi

**Yksinkertaista, mutta totta:
Pääsääntöisesti
kaksi syö – yksi maksaa!**

Tällä kirjalla
14:ssä ravintolassa
Tampereella
31.12.2025 asti.

Kirja
hintaan:
44€

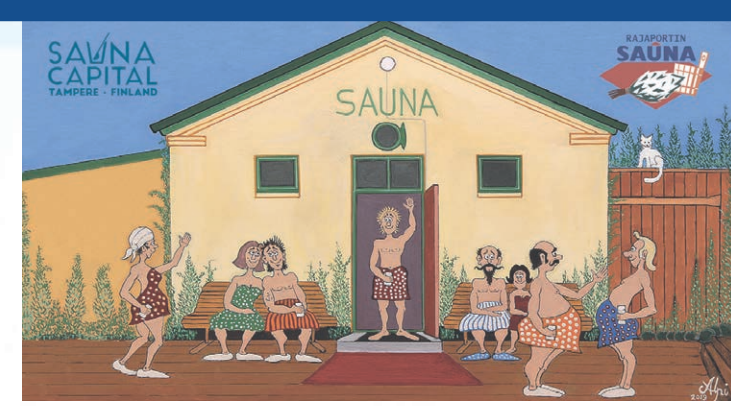

RAJAPORTIN SAUNA JA KAHVILA

Ma ja Ke 16 - 22, Pe ja La 14 - 22
 Pispalan valtatie 9 • www.rajaportti.fi
facebook.com/groups/rajaportti
saunayhdistys@rajaportti.fi
kahvila@rajaportti.fi

p. 041 502 6709 (tilausaunat yms)
 p. 050 3102 611 (saunan kassa)
 p. 044 055 9353 (kahvila)

Joulunseudun erikoisaukiolot:
ke 18.12. hiljainen sauna **klo 14-16**
to 19.12. sekasauna **klo 16-23**
ma 23.12. klo 16-22
aatto ti 24.12. klo 12-18
joulupäivä ke 25.12. SULJETTU
ke 1.1. klo 16-22, muuten norm. aukiolot

Kahvilassa suolaista ja makeaa, palkitun laaja olutvalikoima. Myös yksityistilaisuudet saunomisen kanssa tai ilman. Myös Rajaportti-tuotteita, kuten Saunalauluja-CD ja Alpi Ikäheimosen kuvittama saunapyhyhe (kuvassa). Sekä vanhat tutut: paita, kassi, saunahattu.

Saunalauluja-cd nyt vain **5€**

HINNASTO	
KAHVI TEE	2,00
KAAKAO	2,50
PILLIMEHU	1,50
PULLA	2,00
PIIRAKKA	3,50
HÖYRYMAK KARA	3,00
CRAFT BEER	6,50-11,50
KARHU 4,8	5,50-8,50
SIDERI	7,50-10,00
VIINI	8,00-8,50
LONG DRINK	6,50-8,00
1 OLUT	2,50-4,00
ALKOHOLITON OLUT	3,50-4,50
VICHY 0,33L	2,50
BORJOMI 1L	4,50
LIMSA 0,33L	2,50

Menu:
 Piihakea -Pie
 Vegan G.V. 3,50€
 Pulla 2€

Rajaportin hoitola

SIIRI KOSKI
 Akupunktio ja moksibustio • kosmeettinen akupunktio
 perinnesaunotukset • ayurvedinen pää- ja kasvohieronta • jalkahoidot
siiri@inhimillinenvastanotto.fi • 044 097 1985

TUOMAS TOLPO
 Klassinen hieronta / urheiluhieronta • Kalevalainen jäsenkorjaus
 FB: HierojaTuomasTolpo • 050 568 0735

SIRU REMES
 Energiahoito • Ratkaisukeskeinen valmennus
 EFT-tunneterapia • Access Bars rentoutushoito
 044 577 9476 • siru@haelan.fi • www.haelan.fi

ahjola

Setlementti

Pispalan kirkolla tapahtuu

Messut sunnuntaisin klo 11

ti	24.12. klo 14	Jouluaaton hartaus
ke	25.12. klo 11	Joulukirkko
to	26.12. klo 11	Kauneimmat Joululaulut -messu
su	6.1.2025 klo 11	Loppiaisen messu, uusien työn tekijöiden tehtävään siunaaminen

Konsertit

to	12.12. klo 18.30	Kuorojen Joulu -konsertti
la	14.12. klo 17.30	Tampereen Naislaulajien joulukonsertti
ma	16.12. klo 19-20	TAMKin kitaristien Joulukonsertti
ke	18.12. klo 18.30	Christmas Gospel -konsertti, Harjun Gospelkuoro ja Gospel Big Band
to	19.12. klo 19	Joulu kansansävelin, Tallarin joulukonsertti
Kauneimmat Joululaulut		
su	15.12. klo 19	Kirkossa
ma	23.12. klo 20	Kirkossa
pe	13.12. klo 19	Pub Kujakollissa
ma	23.12. klo 17	Lasten Kauneimmat Joululaulut

Pispalan kirkko, Pispalan valtatie 16

"Kaikki mitä minussa tapahtuu, tapahtuu Pispalassa" (Lauri Viita)

Liity Pispalan Moreenin jäseneksi lähettämällä yhteystietosi sähköpostiosoitteeseen moreeninhallitus@gmail.com

PISPALAN MOREENI R.Y.
www.pispalanmoreeni.fi

JALKAHOITOLA

Jalka- ja haavahoidot
Tarvittaessa teemme kotikäyntejä
Myynnissä myös lahjakortteja

Pispan palvelukeskus

Simolankatu 4 B
katutaso, esteetön kulku

040 481 9339

Merja Vataja
sairaanhoitaja
Tervetuloa!

TAMPEREEN LIHAJALOSTE OY

jo vuodesta
1949

TAMPEREEN
LIHAJALOSTE OY

Pirkanmaan Rengas-Apu Oy

– Renkaat ja vanteet edullisesti, myös käytetyt
– Edulliset asennukset ja kausisäilytys

Avoinna arkisin klo 9–17
Pispalan valtatie 24, puh. 020 740 2680

Nyt myös verkkokauppa: www.rengasapu.fi

Heinätori

-ravintola, restaurant-

Pyynikintori 5, Tampere
puh. (03) 212 1205
www.heinatori.com

PISPALAN VALTATIE 53, TAMPERE

"Valmistan uutta ja uudistan vanhaa"

Vaatturi

Anne Aikäs

040 5104197

Tiiliruukinkatu 16 Ih 1, Tampere

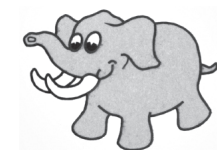

Pyynikintori 1
TAMPERE

040 090 0061

HAMMASLABORATORIO

MARKKU JÄRVINEN
erikoishammasteknikko

PIRKANKATU 3, 33230 TAMPERE. PUHELIN (03) 213 0329.

TÄYDEN PALVELUN RENGASLIIKE

- Renkaat
- Rengastyöt
- Rengashotelli

Pispalan valtatie 24
p. 050 476 0068
JLRENGAS.FI

TUE!

Tue Pispalan yhdistysten toimintaa

Pispalan asukasyhdistys ry 10 € FI77 8000 1700 8937 96

Pispalan Kirjastoyhdistys ry 5 € FI06 8000 1270 9340 38

Pispalan Kulttuuriyhdistys ry Hirvitalo

20 € (vähävaraiset 10 €) FI94 4726 5020 0414 18

Kurpitsaliike ry 10 €, vähävaraiset 5 € FI31 8000 1870 5926 32

Pispalan Musiikkiyhdistys ry 10 € FI65 5732 0920 0203 14

Pispalan Moreeni 15 € FI26 5730 0820 6060 08

Lauri Viita -seura 20 € / opiskelijat 10 € FI16 6601 0001 1624 11

Kiitos!